

**UCHWAŁA NR XV/115/2016
RADY GMINY DOBRZEŃ WIELKI**

z dnia 2 lutego 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzeń Wielki
na lata 2016 - 2026**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2015r. poz. 1515 z późn. zm.), w związku z art. 17 ust.1 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz.163 z późn. zm.) Rada Gminy Dobrzeń Wielki, uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzeń Wielki na lata 2016-2026, która stanowi załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dobrzeń Wielki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Dobrzeń Wielki

Klemens Weber

Załącznik do Uchwały Nr XV/115/2016
Rady Gminy Dobrzeń Wielki
z dnia 2 lutego 2016r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzeń Wielki na lata 2016- 2026

Spis treści:

Wprowadzenie	3
1. Podstawy prawne	10
1.1 Metody badawcze	14
2. Charakterystyka	15
3. Sytuacja demograficzna gminy Dobrzeń Wielki	16
4. Infrastruktura społeczna	18
4.1 Edukacja	18
4.2 Kultura	19
4.3 Sport i rekreacja	20
4.4 Bezpieczeństwo publiczne	21
4.5 Ochrona zdrowia	29
4.6 Rynek pracy	31
5. Diagnoza sytuacji społecznej	34
5.1 Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	34
5.2 Pomoc w związku z brakiem środków do życia	39
5.3 Pomoc w związku z problemem alkoholowym	41
5.3.1 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych	43
5.3.2 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	44
5.4 Problem niepełnosprawności i długotrwałej choroby	45
5.5 Bezradność opiekuńczo-wychowawcza i ochrona macierzyństwa	50
6. Analiza SWOT	53
7. Cele Strategii, cele operacyjne oraz działania	59
8. Monitorowanie Strategii oraz ewaluacja	65
9. Ocena Strategii	66

Wprowadzenie

Metodą ograniczania państwa opiekuńczego jest decentralizacja, czyli proces za pomocą, którego świadczenia i usługi socjalne są przenoszone z rządu centralnego do mniejszych, lokalnych jednostek czy władz i agencji, o których sądzi się, że są bliżej obywateli i użytkowników. Decentralizacji przypisuje się kilka zalet m.in. sprawniejsze rządzenie przez przybliżenie władzy społecznościom lokalnym. Ten główny kierunek przemian, wprowadzany pod hasłami potrzeby samorządności, odbiurokratyzowania, deregulacji, budowy społeczeństwa obywatelskiego itp., oznacza stopniowe zdejmowanie z państwa troski o sprawy społeczne. Lokalna polityka społeczna odnosi się do szczebla gminnego, w którym występuje bezpośrednio, naturalne połączenie istniejących potrzeb i środków. Zaletami takiej polityki są m.in. szybkość reakcji podmiotów na ujawniające się problemy społeczne, trafne rozpoznanie sytuacji pojedynczych środowisk, lepsze możliwości wykorzystania lokalnego potencjału społecznego, uwzględnianie lokalnej specyfiki przy formułowaniu diagnozy społecznej, kontrola społeczna sprzyjająca racjonalnej gospodarce środkami materialnymi i zasobami ludzkimi. Dlatego jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest przygotowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych. Strategia, termin używany od dawna w naukach o wojsku, wszedł do języka pomocy społecznej jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych.

„Strategia to zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu” ale również „teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych”¹. Strategia to zatem nic innego, jak poddanie obserwacji oraz wnikliwej analizie aktualnej sytuacji społeczności lokalnej, która najczęściej nie jest satysfakcjonująca dla władz gminy, jak i mieszkańców. Obejmuje ona przewidywanie problemów, a także prognozowanie zmian, które mogą zaistnieć po wprowadzeniu odpowiednich przedsięwzięć. Najważniejsze jest jednak trafne zdiagnozowanie sytuacji wyjściowej, która posłuży za źródło informacji na temat stanu wymagającego modyfikacji w najbliższych latach.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w zasadach określających budowę strategii podaje: „Nie każdy plan jest strategią. Strategia powinna określać cel, jakim jest

¹Olechnicki K., Załęski P.(red) Słownik socjologiczny, Toruń 1997, s.205.

rozwiązywanie określonych problemów społecznych (czyli np. poprawa sytuacji ludzi starych, niepełnosprawnych lub zmiana na lepsze wybranych obszarów życia społecznego /.../ oraz sposób, w jaki można go osiągnąć...”².

Prezentowana Strategia uwzględnia ewolucję instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno-usługowej oraz malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy samorządowej i organizacji pozarządowych. W nowej roli pomoc społeczna będzie instytucją opartą na kapitale społecznym lokalnej społeczności, uwzględniając tym samym nową rolę świadczeniobiorców – od biernego klientyzmu do aktywnej partycypacji w procesie pomocy.³

W głównych założeniach metodycznych Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobrzeń Wielki składa się z :

- diagnozy aktualnego stanu pomocy społecznej w gminie,
- prognozy potrzeb społecznych społeczności lokalnej,
- celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych),
- metod realizacji celów,
- harmonogramu,
- całościowej wizji polityki społecznej w perspektywie czasowej do 2026 roku.

Projekt związany z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzeń Wielki, zwanej dalej Strategią, rozpoczęto w październiku 2015 roku, zgodnie z umową podpisaną pomiędzy gminą Dobrzeń Wielki a firmą Empiria Duo.

Opracowanie Strategii było wymogiem ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (t.j. Dz. U z 2015, poz. 163), która w art. 17 ust.1. pkt.1 stanowi: „Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Ustawa o pomocy społecznej stanowi kolejny etap budowy nowego systemu aktywnej

² Informacje o strategii, MPiPS , Warszawa, 2006, www.mpips.gov.pl.

³ Krzyszkowski J. Lokalna polityka wobec biedy (red) Warzywoda Kruszyńska W. Instytut Socjologii UŁ, Łódź, 2003 s. 167-8.

polityki społecznej w Polsce mając na celu stworzenie solidnego fundamentu polityki opartej na trzech zasadach:

- w sposób systematyczny i kompleksowy budowana jest sieć bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, oparta na realnych podstawach utrzymania gospodarstw domowych,
- tworzy się spójny system wspierający aktywizację osób bezrobotnych na rynku pracy i na polu pomocy społecznej, tak aby każdemu zagwarantować szansę aktywizacji i godnego życia,
- tworzy się skoordynowany system instytucjonalny, jasno prezentujący odpowiedzialność instytucji rządowych i samorządowych, otwierający jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej organizacji sektora pozarządowego.

Niniejsza Strategia jest także istotną potrzebą i wymogiem sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Dobrzeń Wielki, związanej głównie z wstąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej oraz nowymi możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym politykę społeczną. Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań tejże polityki. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych instytucji działających w obszarze polityki społecznej w gminie wokół głównego kierunku działań i głównych problemów w tej sferze.

Strategia nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje gminy: Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na rzecz polityki społecznej w gminie Dobrzeń Wielki. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Realizacja niniejszej Strategii jest spójna z dokumentami państwowymi takimi jak:

- *Krajowym Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020 – Nowy Wymiar Integracji*⁴ - Program ten jest dokumentem o charakterze operacyjno-

⁴ Dokument dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki społecznej www.mpips.gov.pl – link „Pomoc społeczna” (19.07.2014).

wdrożeniowym, utworzonym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz innych strategii rozwoju – zwłaszcza Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Uwzględnia również politykę państwa obejmującą walkę z ubóstwem oraz wykluczeniem społecznym w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem głównym programu jest trwałe zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Ponadto, Program zakłada progres na czterech płaszczyznach:

- **Gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin** – „Zasadniczym efektem powinno być stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych, który przygotuje młodzież do wejścia na rynek pracy, umożliwi zdobycie niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową, a także rozwój rodziny.⁵”
- **Aktywna osoba i zintegrowana rodzina – odpowiedzialne lokalne środowisko** - „W tym przypadku podstawowym efektem ma być rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem. Chodzi o łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych oraz zwiększenie znaczenia społeczności lokalnej z wykorzystaniem partnerstwa publiczno-społecznego.⁶”
- **Zapobieganie niepewności mieszkaniowej** – „Najważniejsze będzie zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, co zwiększy bezpieczeństwo rodzin i umożliwi ich aktywizację zawodową. Ważne też będzie zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, które powodują wykluczenie społeczne.⁷”
- **Seniorzy – bezpieczni, aktywni i potrzebni** – „Podstawowy efekt realizowanych działań to zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym

⁵ <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-przyjecia-programu-pod-nazwa-krajowy-program.html> (20.08.2015).

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.⁸

- *Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej 2020*⁹ - określa kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu jak najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w oparciu o diagnozę sektora ekonomii społecznej uwzględniając aktualny kontekst polityczny, społeczny i gospodarczy w Polsce i w Unii Europejskiej.
- *Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020*¹⁰ - Program zakłada włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów w aktywność społeczną w czterech sektorach:
 - **Edukacja osób starszych** – poszerzenie oferty edukacyjnej dla osób starszych, które zamierzają edukować się oraz rozwijać, przy wykorzystywaniu potencjału oraz kapitału, którym dysponują poszczególne osoby.
 - **Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** - aktywność osób starszych oraz włączenie do wspólnych działań młodszego pokolenia, co pozwoli na budowanie wzajemnego zrozumienia oraz rozwój umiejętności społecznych;
 - **Partycypacja społeczna osób starszych** - działania na rzecz zwiększenia udziału osób starszych w życiu publicznym, społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym, co przyczyni się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
 - **Partycypacja społeczna osób starszych** - zwiększenie dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych. Kluczowe znaczenie ma tutaj tworzenie lokalnych sieci wsparcia opartych na działaniach wolontariuszy w celu tworzenia środowiska samopomocy.
- *Programem Operacyjnym „Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020”, POWER 2014-2020*¹¹ - Jest jednym z 6 programów krajowych jakie będą realizowane w okresie 2014-2020. Program finansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego, a jego celem są reformy w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji,

⁸ Tamże.

⁹ Dokument dostępny na stronie internetowej www.pozytek.gov.pl (19.07.2014).

¹⁰ Uchwała Nr 237 Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020, Dz. U. Monitor Polski z dn. 24 stycznia 2014 r., poz. 52.

¹¹ Dokument dostępny na stronie internetowej www.mrr.gov.pl (20.07.2014).

szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia.

- *Wieloletnim Programem Wspierania Finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”¹²* - Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program jest elementem polityki społecznej gminy w zakresie:
 - poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
 - poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
 - kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.
- *Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* - ma na celu zwiększyć m.in. skuteczność oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w Polsce, a także zwiększyć poziom kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobrzeń Wielki 2016-2026. Opracowanie: Firma Empiria Duo s.c.

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobrzeń Wielki przyjęto na dziesięć lat (2016-2026), co ułatwi władzom gminy formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Dodatkowo, gmina będzie mogła w przeciągu dziesięciu lat modyfikować planowane działania tak, by dostosować je do zachodzących zmian. Strategia posiada ścisłą korelację z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu lokalnym.

Przed rozpoczęciem procesu planowania strategicznego w gminie Dobrzeń Wielki powołano Grupę Roboczą, w skład której weszli przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, sołtysi i reprezentanci lokalnych organizacji i instytucji zajmujących się polityką społeczną. Ostateczny kształt strategii został wypracowany z uwzględnieniem zwrotnych uwag i komentarzy reprezentantów społeczności lokalnej, co

¹² Uchwała Nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 4., www.mpips.pl. – link Pomoc społeczna – Programy”.

stanowiło podstawę do wypracowania finalnych rekomendacji dla lokalnej polityki społecznej.

1. Podstawy prawne

Podstawy prawne regulujące system pomocy społecznej w Polsce zawarte są w następujących aktach prawnych:

Ustawa o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 163).

Warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej definiuje Ustawa: zadania w zakresie pomocy społecznej; rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania; organizację pomocy społecznej; zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Dokument traktuje pomoc społeczną przede wszystkim jako instytucję, umożliwiającą wyjście z trudnych sytuacji życiowych tym osobom, rodzinom, które nie są w stanie wykorzystać własnego potencjału, zasobów czy predyspozycji, ze względu na niemożność samodzielnego przezwyciężenia problemów w życiu codziennym.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 114, z późn. zm.).

Reguluje nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych, finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Zamiast dotychczasowego szeregu różnych, niezależnych od siebie świadczeń ustawa ta wprowadza tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, które zastępują obecne zasiłki i świadczenia (np. zasiłek wychowawczy, zasiłek okresowy macierzyński z pomocy społecznej, gwarantowany zasiłek okresowy).

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 859 z późn. zm.). Zmieniła ustawę o Funduszu Alimentacyjnym. Pozwoliło to na lepszy dostęp osób uprawnionych do organu wypłacającego świadczenia. Po nowelizacji ustawa zakłada uproszczenie i zmniejszenie procedur administracyjnych związanych ze stosowaniem ustawy, bardziej racjonalne funkcjonowanie organów działających na jej podstawie oraz efektywne odzyskiwanie przez budżet państwa od dłużników alimentacyjnych należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Ponadto, do dochodu osób ubiegających się o świadczenia rodzinne nie będą wliczane dochody pochodzące z umów o dzieło w sytuacji ich utraty oraz wprowadzono procedurę zwrotu

nadpłaconego zasiłku pielęgnacyjnego, gdy organ emerytalno-rentowy przyzna za ten sam okres dodatek pielęgnacyjny.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr. 43, poz.225).

Ustawa stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców. Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2011r. Nr 231, poz.1375).

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014r. poz.1118).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015r. poz.1286).

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawodawca w art. 4 ust 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy”. Realizacja tych zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy,

Ustawa o promocji zatrudnienia i rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2015r. poz. 149).

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia; rozwoju zasobów ludzkich; osiągnięcia wysokiej jakości pracy; wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 121, z późn. zm).

Ustawa określa: warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Ustawa o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych zakłada, że ze względu na konieczność wdrożenia do polskiego prawa przepisów unijnych, które m.in. nakładają na instytucje państw członkowskich uczestniczące w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego obowiązek wymiany informacji drogą elektroniczną przez System Elektronicznej Wymiany Informacji dotyczących Zabezpieczenia Społecznego (EESSI). Z założeń wynika, że dzięki temu rozwiązaniu zwiększy się szybkość wymiany informacji między unijnymi instytucjami zabezpieczenia społecznego, co przyspieszy weryfikację uprawnień, a w efekcie zapewni wypłacanie świadczeń jedynie osobom uprawnionym.

Ustawa o systemie oświaty (t.j. Dz.U. z 2015r. poz. 2156, z późn. zm).

Reguluje wszystkie kwestie związane z oświatą, funkcjonowaniem szkół i placówek, ich finansowaniem, zagadnieniami dotyczącymi pomocy stypendialnej, czy też treści związanych z samymi zasadami oceniania. Ponadto ustawa reguluje kwestię wsparcia finansowego dla potrzebujących uczniów.

Identyfikacja głównych obszarów problemowych w sferze pomocy społecznej w gminie Dobrzeń Wielki dokonano dzięki pracy zespołu problemowego. Dokonując kolejnych przybliżeń, na zasadzie konsensusu, wyodrębniono główne obszary problemowe.

Dzięki diagnozie problemów społecznych w gminie Dobrzeń Wielki przedstawionej w rozdziale piątym Strategii, zebranie informacji na temat sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizie otaczających warunków i głównych problemów polityki społecznej - możliwe zostało ustalenie kierunku polityki społecznej, wygenerowanie celów strategicznych i operacyjnych oraz działań niezbędnych do ich realizacji. Duże znaczenie dla skutecznej realizacji Strategii ma ciągły monitoring realizowanych zadań, albowiem tylko systematyczna ocena jej wdrażania pozwoli wypracować zgodność efektów końcowych z przyjętymi założeniami. Dla poszczególnych problemów wyodrębniono priorytety, które są źródłami tych problemów. Ułatwiło to sformułowanie celów strategicznych dla poszczególnych obszarów problemowych, a następnie sfery społecznej jako całości. Formułowanie tych celów poprzedzono analizą możliwości oraz ograniczeń istniejących w samym systemie pomocy społecznej jak i poza nim. Analizy dokonały zespoły robocze. Pozwoliło to określić rzeczywisty obraz warunków realizacji strategii i formułowania programów operacyjnych w gminie.

Na spotkaniach z członkami zespołu roboczego, dokonano analizy problemów, celów oraz działań realizacyjnych w poszczególnych sferach. Praca w zespołach prowadzona była zgodnie z metodą MAPS (metoda aktywnego planowania strategicznego) oraz zespołowymi technikami rozwiązywania problemów.

Podstawowe etapy pracy nad strategią w poszczególnych sferach obejmowały:

- diagnozę stanu rzeczywistego w poszczególnych sferach. Na tym etapie planowania strategicznego następuje analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych w analizowanych sferach, potencjał gminy i jej mieszkańców,

- określenie problemów w poszczególnych sferach. Problemy muszą dotyczyć poszczególnej sfery w zakresie pomocy społecznej. Przeprowadzona analiza problemów obejmowała:
- przegląd istniejącej sytuacji w analizowanym obszarze,
- ustalenie problemów o charakterze priorytetowym - formułowanie celów. Przygotowanie koncepcji projektów stymulujących zrównoważony rozwój społeczny.

1.1 Metody badawcze

W celu opracowania prezentowanej Strategii wykorzystano następujące metody badawcze:

- analizę materiałów zastanych, czyli informacji zgromadzonych w celach administracyjnych, udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej do zaobserwowania ilości osób korzystających z pomocy GOPS oraz środków przeznaczonych do rozdysponowania w latach 2012-2015,
- dane statystyczne – wykorzystane do analizy struktury demograficznej w gminie,
- wywiady swobodne z pracownikami GOPS, umożliwiające zestawienie danych liczbowych z pracą Ośrodka i bezpośrednimi kontaktami z podopiecznymi Ośrodka,
- dane statystyczne udostępnione przez Komisariat Policji umożliwiające oszacowanie skali przemocy w rodzinie,
- ankiety adresowane do pracowników wszystkich instytucji działających na terenie gminy oraz ich najbliższego otoczenia, a także reszty mieszkańców.

2. Charakterystyka Gminy Dobrzeń Wielki

Gmina Dobrzeń Wielki położona jest w centralnej części województwa opolskiego w powiecie opolskim. Historycznie gmina znajduje się na Górnym Śląsku. Na obszarze miejscowości, jeszcze przed i po zakończeniu II wojny światowej prowadzono badania archeologiczne. Umożliwiły one oszacowanie wieku, z którego pochodzą najstarsze pozostałości zorganizowanego życia zbiorowego – pierwsze oznaki zamieszkiwania terenów Dobrzeńca datuje się na VI i V w p.n.e. Dobrzeń Wielki jest gminą wiejską o powierzchni 91,42 km² i graniczy:

- od zachodu z gminą Popielów;
- od północy z gminą Pokój;
- od północnego wschodu z gminą Murów;
- od wschodu z gminą Łubniany;
- od południa z gminą miasto Opole;
- od południa z gminą Dąbrowa;
- od południowego zachodu z gminą Lewin Brzeski.

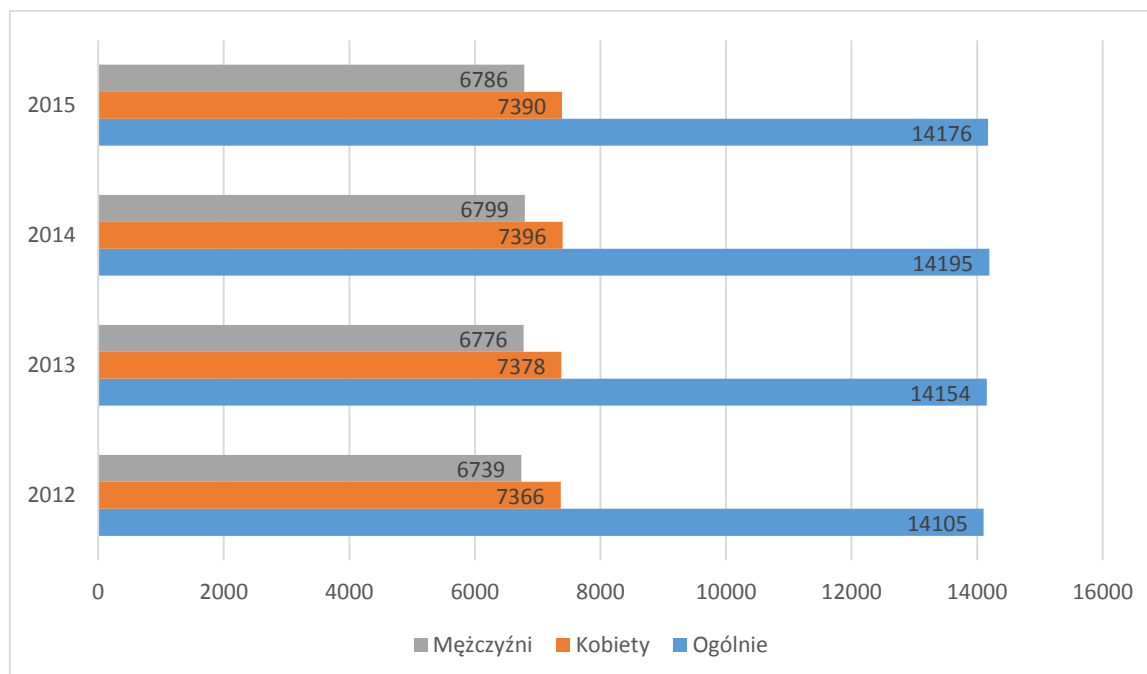
Kluczowe dla oceny szans rozwojowych gminy jest przeanalizowanie jej powiązań komunikacyjnych z drogami krajowymi w ramach regionu i ocena, jak gmina sytuuje się w systemie tych powiązań, a także w jaki sposób może wykorzystać swój potencjał. Dobrzeń Wielki i okoliczne gminy, dzięki nowoczesnej i bardzo estetycznej zabudowie oraz wysokiemu standardowi życia mieszkańców, sprawiają wrażenie miejscowości dostatnich. Szeroka oferta kulturalna oraz oferty adresowane do przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów wzbogacają gminę przyczyniając się do jej rozwoju na wszystkich możliwych płaszczyznach.

3. Sytuacja demograficzna Gminy Dobrzeń Wielki

Gminę Dobrzeń Wielki charakteryzują liczne procesy demograficzne. Najczęściej występującym jest migracją za granicę, głównie do Niemiec. Zmiany demograficzne gminy wyróżniają się na tle województwa opolskiego. Mimo zachodzącego procesu starzenia się społeczeństwa, sytuacja demograficzna gminy Dobrzeń Wielki uznawana jest za stabilną i korzystną z ekonomicznego punktu widzenia. Do 30 września 2015 r. gminę Dobrzeń Wielki zamieszkiwało 14 176 mieszkańców.

Problemem w sferze ewidencji mieszkańców gminy jest pozostawanie w rejestrze zameldowanych na pobyt stały tych osób, które już od lat nie przebywają w gminie jak również brak w ewidencji ludności tych osób, które w gminie mieszkają bez meldunku. Z tego względu podanie liczby faktycznych mieszkańców gminy jest utrudnione. W Urzędzie Gminy czynione są na bieżące starania w kierunku wymeldowywania osób, które albo pozostają od lat na stałe za granicą, albo też zmarły poza granicami kraju.

Wykres 1. Liczba ludności w gminie w latach 2012-2015

UG, Referat Spraw Obywatelskich i Urząd Stanu Cywilnego

Zmiany demograficzne zachodzące w latach 2012–2015 na terenie gminy wskazują na utrzymującą się stałą liczbę mieszkańców w gminie. Wyjątek stanowi rok 2012, kiedy to nastąpił nieznaczny spadek liczby ludności.

Tabela 1. Struktura ludności w latach 2012-2015

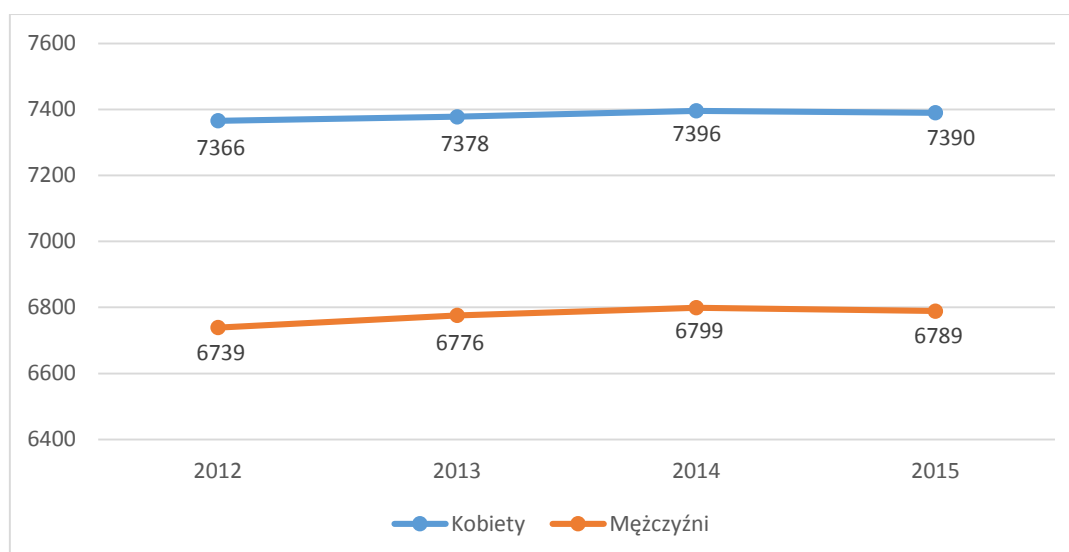
Rok	Ogółem		Kobiety		Mężczyźni	
	Osoby	%	Osoby	%	Osoby	%
2012	14 105	100	7 366	52,22	6 739	47,77
2013	14 154	100	7 378	52,12	6 776	47,87
2014	14 195	100	7 396	52,10	6 799	47,89
2015	14 176	100	7 390	52,13	6 789	47,89

UG, Referat Spraw Obywatelskich i Urząd Stanu Cywilnego

Prognozuje się, że obecna liczba ludności w gminie utrzyma się w kolejnych latach.

Wykres 2 przedstawia stosunek liczby kobiet do mężczyzn w ogólnej liczbie mieszkańców gminy.

Wykres 2. Liczba kobiet oraz mężczyzn

UG, Referat Spraw Obywatelskich i Urząd Stanu Cywilnego

Tendencje utrzymują się na stałym poziomie – niezmiennie obserwowana jest przewaga liczebna kobiet. Kobiety przeciętnie żyją dłużej od mężczyzn - w Polsce przeciętnie o 8,5 roku.

4. Infrastruktura społeczna

4.1 Edukacja

Gmina posiada dobrze zaplanowaną w stosunku do potrzeb sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych. Ponadto na terenie gminy funkcjonują również publiczne szkoły ponadgimnazjalne o profilu ogólnokształcącym (liceum) oraz zawodowym (technikum i zasadnicza szkoła zawodowa), wchodzące w skład Zespołu Szkół w Dobrzaniu Wielkim. Lokalny rynek pracy ukierunkowany jest głównie na wykształcenie techniczne oraz rolnicze. W szkołach ponadgimnazjalnych czynione są starania zmierzające do dostosowania oferty szkół do potrzeb rynku pracy. Lokalny rynek pracy ukierunkowany jest głównie na wykształcenie techniczne oraz rolnicze. Dostosowanie możliwości szkolnictwa do potrzeb gminy może mieć pozytywny wpływ na ograniczenie migracji zarobkowych oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia w gminie.

Na dzień sporządzenia Strategii w gminie funkcjonują następujące szkoły:

- Zespół Szkół w Dobrzaniu Wielkim,
- Zespół Szkół w Chróścicach,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Kup,
- Zespół Szkół w Czarnowąsach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Sportowymi w Dobrzaniu Wielkim,
- Zespół Niepublicznych Szkół w Kup;

oraz przedszkola, instytucje opiekuńczo-wychowawcze, do których uczęszczają dzieci od 2,5 roku do rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego:

- Publiczne Przedszkole w Dobrzaniu Wielkim,
- Publiczne Przedszkole w Brzeziu,
- Publiczne Przedszkole w Czarnowąsach (+oddział zamiejscowy w Świerklach),
- Publiczne Przedszkole w Chróścicach,
- Niepubliczne Przedszkole w Chróścicach,
- Niepubliczne Przedszkole w Dobrzaniu Małym
- Niepubliczne Przedszkole dla dzieci z autyzmem w Kup.

Z przeprowadzonych ankiet wśród mieszkańców wynika, że warunki kształcenia dzieci w gminie plasują się na bardzo dobrym i dobrym poziomie – 43% i 35% ankietowanych. Wśród badanych tylko 3% uznały, że są niewystarczające i raczej złe. Natomiast warunki

podniesienia poziomu wykształcenia oceniane są na poziomie bardzo dobrym – 27% oraz raczej dobrym – 41%. Spośród ankietowanych, tylko 11% stwierdziło, że warunki podniesienia poziomu wykształcenia są raczej złe. Tym samym, można założyć, że mieszkańcy są zadowoleni z systemu oświaty funkcjonującego w gminie.

4.2 Kultura¹³

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Kultura w gminie Dobrzeń Wielki centralizuje się głównie wokół Gminnego Ośrodka Kultury (GOK) w którym również mieści się Gminna Biblioteka Publiczna, która jest centralą gminnej sieci bibliotek (Kup, Chróścice, Czarnowąsy). GOK istnieje od 1987 roku i odpowiada m.in. za organizację koncertów, spektakli, seansów filmowych oraz oprawę imprez gminnych.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa wiele zespołów, klubów i grup artystycznych. Gmina jest organizatorem GOK jako instytucji kultury i finansuje jego działalność. Grupy i zespoły działające w ramach GOK prowadzone są przez profesjonalnych instruktorów. Członkowie tych zespołów osiągają sukcesy również na arenie międzynarodowej.

Przez cały rok GOK jest organizatorem imprez kulturalnych i rekreacyjnych na terenie gminy. Cyklicznymi imprezami GOK są doroczne Festiwale Folkloru i Sztuki Ludowej „Jesień z Folklorem”, Regionalne Spotkania z Kulturą Mniejszości Narodowych „Tacy Sami”, koncerty charytatywne na rzecz dzieci z chorobą nowotworową, przeglądy zespołów coverowych „SummerRevival”, zawody bowlingu, liczne rajdy rowerowe oraz jesienne festyny „Oktoberfest”. Ponadto do imprez cyklicznych odbywających się na terenie gminy zaliczane są m.in.:

- Przegląd Zespołów Dziecięcych i Młodzieżowych Gminy Dobrzeń Wielki,
- Konkurs na symbolikę Świąt Wielkanocnych,
- Dni Dobrzenia,
- Świąteczny koncert kolęd.

Gminna Biblioteka Publiczna funkcjonuje w Dobrzeniu Wielkim i trzech filiach: w Czarnowásach, Chróścicach i Kup. Księgozbiór w Dobrzeniu Wielkim liczy ponad 30 tysięcy woluminów, w Czarnowásach 17,6 tysiąca, Chróścicach 15 tysięcy, a w Kup ponad 19 tysięcy.

¹³ Dane pochodzące ze Strategii Rozwoju Gminy na lata 2014-2020 oraz strony internetowej <http://www.dobrzenwielki.pl/43/7908/kultura-i-sport.html> (04.11.2015).

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że dostęp do kultury zdecydowanie zadowolona – 35% oraz raczej satysfakcjonuje mieszkańców – 46% badanych. Wypowiedzi respondentów na temat dostępu do sektora kultury podkreślają, że w gminie możliwy jest rozwój również i na tym poziomie. Satysfakcję mieszkańców można zwiększać organizując dodatkowe zajęcia, wydarzenia, ponieważ na pewno z nich skorzystają. Równocześnie podczas badań mieszkańcy deklaruwali raczej zadowolenie z organizowanych form spędzania czasu – 38% oraz bardzo dobre warunki ciekawego spędzania czasu – 24%.

4.3 Sport i rekreacja¹⁴

Życie sportowe w gminie Dobrzeń Wielki koncentruje się głównie wokół klubów sportowych:

- LZS „TOR” Dobrzeń Wielki – dyscypliny trenowane w klubie: piłka nożna, piłka siatkowa, piłka ręczna,
- LZS „Victoria” Chróścice – piłka nożna, tenis stołowy, skat,
- LZS „Swornica” Czarnowąsy – piłka nożna,
- LZS KUP – piłka nożna,
- LZS „Grom” Świerkle” – piłka nożna,
- LUKS „Podium” Kup – lekkoatletyka.

Poza zorganizowanymi grupami działają również na terenie gminy zespoły sportowe niezrzeszone.

Wszystkie kluby sportowe posiadają stadiony i boiska sportowe z zapleczem sanitarno-socjalnym. Na terenie gminy działają drużyny: piłki nożnej, siatkowej i ręcznej oraz tenisa stołowego, skata i szachowe. Kluby sportowe mają możliwość korzystania z sal gimnastycznych, które są przy każdej szkole. Do gminnych obiektów sportowych należy zaliczyć przede wszystkim:

- stadion w Dobrzeniu Wielkim (LZS TOR),
- stadion w Chróścicach (LZS Victoria),
- stadion w Czarnowąsach (LZS Swornica),
- stadion w Kup (LZS Kup),
- boisko w Świerklach (LZS GROMŚwierkle),
- boisko w Dobrzeniu Małym,

¹⁴ Dane pochodzące ze Strategii Rozwoju Gminy na lata 2014-2020 oraz strony internetowej <http://www.dobrzeńwielki.pl/43/7908/kultura-i-sport.html> (04.11.2015).

- boisko w Borkach,
- boisko w Krzanowicach,
- boisko Orlik w Dobrzeniu Wielkim.

Infrastrukturę sportową wzbogacają także obiekty zlokalizowane przy placówkach oświatowych oraz 1 prywatna kręgielnia „Bowling Club” w Chróścicach”, natomiast GOK współpracując z miejscowymi klubami sportowymi, szkołami, radami sołectkami, Ochotniczymi Strażami Pożarnymi, Kołami Mniejszości Niemieckiej PZW, duchownymi i innymi organizacjami społecznymi, organizuje uroczystości m.in.:

- „Dzień Teatru Klasowego” (L.O. w Dobrzeniu Wielkim),
- „Olimpiada Sportowa Przedszkolaków” (Przedszkole w Kup),
- „Festiwal Piosenki Przedszkolnej” (Przedszkole w Chróścicach),
- „Dobrzeńskie Beranie” - konkurs na gwaraę śląską (Szkoła Podstawowa nr 1 w Dobrzeniu Wielkim).

Oprócz oferty kulturalnej oraz sportowej, mieszkańcy gminy mogą aktywnie spędzać czas oraz spotykać się m.in. w klubach:

- Turystyki Pieszej,
- NordicWalking,
- Sekcji Rowerowej,
- Młodzieżowego Klubu Nauki i Wypoczynku,
- Szczęśliwej Rodziny,
- Ludzi Kreatywnych,
- Krótkofalowców,
- Zdrowej Rodziny,
- Seniora.

4.4 Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy oraz utrzymywanie warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie oraz mienie obywateli jest nadrzędnym celem władz. Ochrona przed zaburzeniem ładu prawnego, zakłóceniami funkcjonowania obywateli przyczynia się do podtrzymywania sprawnego i operatywnego działania zarówno podmiotów działających na terenie gminy, jak i organizacji pozarządowych współpracujących z pomocniczymi jednostkami samorządu terytorialnego. Bezpieczeństwo publiczne ściśle

związane jest z bezpieczeństwem socjalnym, które również gmina stara się zagwarantować mieszkańcom poprzez zapewnienie ładu społecznego dzięki spójnemu systemu praw na wypadek trudnej sytuacji życiowej obywateli oraz w razie zagrożenia ich życia, a także poprzez zapewnienie mieszkańcom niezbędnych środków do życia (zwiększenie ilości ofert pracy, wypłacanie świadczeń socjalnych).

Liczba przestępstw na terenie gminy Dobrzeń Wielki z roku na rok zmniejsza się. Szczegółowe informacje na temat postępowań wszczętych, stwierdzonych oraz wykrytych przedstawia poniższa tabela stworzona dzięki informacjom udostępnionym przez Komendę Wojewódzką w Opolu.

Tabela 2. Liczba przestępstw

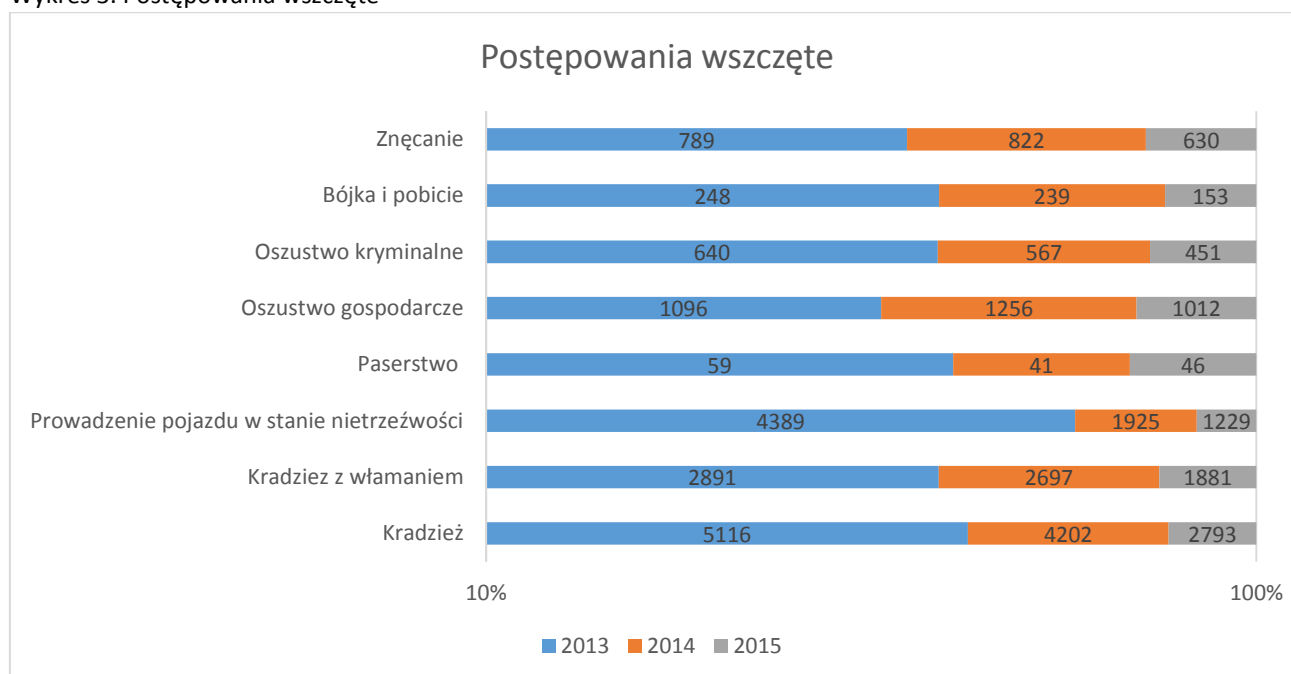
Kategoria		2013	2014	2015
Kradzież	postępowania wszczęte	5116	4202	2793
	przestępstwa stwierdzone	5401	4292	2686
	przestępstwa wykryte	1969	1642	988
Kradzież z włamaniem	postępowania wszczęte	2891	2697	1881
	przestępstwa stwierdzone	3429	3402	2242
	przestępstwa wykryte	1199	1340	1067
Prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	postępowania wszczęte		1925	1229
	przestępstwa stwierdzone	4389	1933	1165
	przestępstwa wykryte	4435	1924	1163
Paserstwo (z wyjątkiem programu komputerowego)	postępowania wszczęte	59	41	46
	przestępstwa stwierdzone	294	221	131
	przestępstwa wykryte	283	216	126
Oszustwo gospodarcze	postępowania wszczęte	1096	1256	1012
	przestępstwa stwierdzone	1484	1739	1152
	przestępstwa wykryte	1268	1396	895
Oszustwo kryminalne	postępowania wszczęte	640	567	451
	przestępstwa stwierdzone	774	479	548
	przestępstwa wykryte	589	304	385
Bójka i pobicie	postępowania wszczęte	248	239	152
	przestępstwa stwierdzone	218	198	84
	przestępstwa wykryte	172	144	56
Znęcanie	postępowania wszczęte	789	822	630
	przestępstwa stwierdzone	395	384	232
	przestępstwa wykryte	392	378	230

KWP w Opolu

W zależności od kategorii, można zaobserwować znaczne spadki liczby przestępstw w roku 2015 w stosunku do 2013 roku. Wykres Nr 3 (poniżej) przedstawia postępowania wszczęte w latach 2013-2015.

W 2013 roku odnotowano najwięcej procedur rozpoczętych w związku z prowadzeniem pojazdu w stanie nietrzeźwości. Jest to poważny problem społeczny nie tylko w związku z zagrożeniem, jakie stwarzają kierowcy będący pod wpływem alkoholu, ale i problem, który powiązany jest z nadużywaniem alkoholu oraz konsekwencjami, jakie ze sobą niesie. Zauważalny jest drastyczny spadek tego rodzaju przestępstwa w 2015 roku o 3 160 postępowań (72% mniej sytuacji prowadzenia w stanie nietrzeźwości pojazdu). Ogromny spadek zauważalny jest również w skali kradzieży. W 2013 roku przestępstwo to osiągnęło liczbę 5 116 wszczętych postępowań, natomiast w 2015 roku odnotowano przeszło połowę mniej przypadków kradzieży (spadek o 2 323 przypadków, czyli 45,40%). Liczba wszczętych postępowań przeciwko sprawcom znęcania się psychicznego i fizycznego w 2015 roku zmalała o 20,16% w stosunku do 2013 roku. Podobnie jest z bójkami i pobiciami, których liczba zmniejszyła się o 38,31% w 2015 roku. Oszustw gospodarczych w 2014 roku odnotowano o 160 przypadków więcej, jednak w roku następnym liczba spadła do 1012.

Wykres 3. Postępowania wszczęte

KWP w Opolu

Spadek wszczętych postępowań oraz zmniejszająca się liczba przeprowadzonych interwencji w całym województwie opolskim, potwierdzają tezę o zmniejszeniu się skali przestępczości w

gminie oraz województwie. W 2013 roku odnotowano 19 358 interwencji Policji, natomiast w 2015 roku (stan na 30.09) liczba działań podjętych przez Policję spadła o 7 317 (38,80%).

Tabela 3. Liczba przeprowadzonych interwencji w woj. opolskim

2013	2014	2015 (30.09)
19 358	18 146	12 041

KWP w Opolu

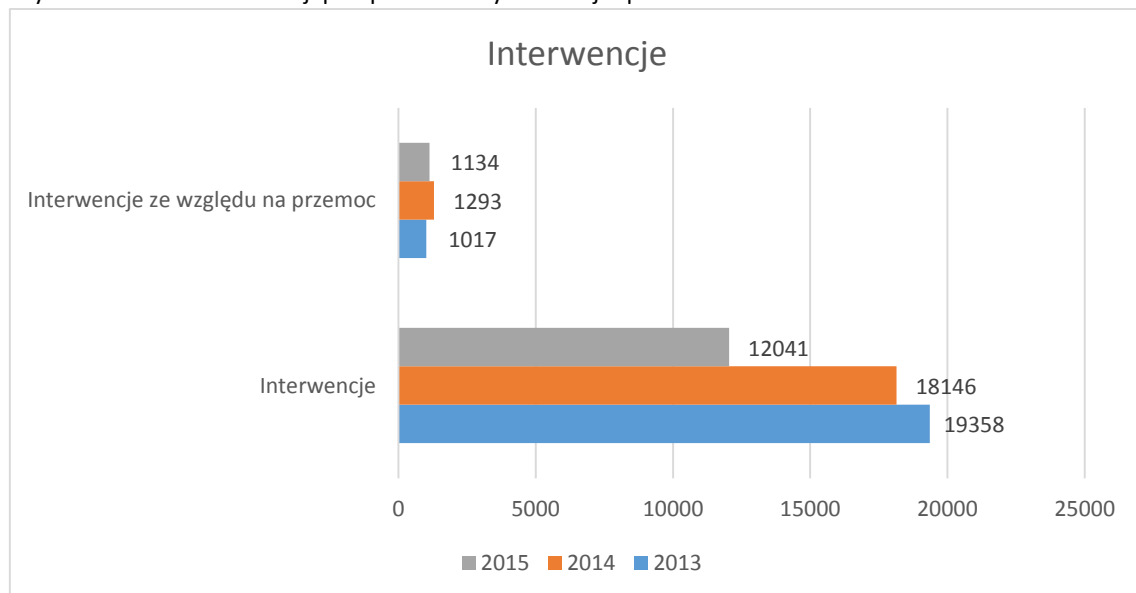
Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost interwencji przeprowadzonych w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie. Liczba działań podjętych przez Policję w przeciągu dwóch lat (do 30.09) wzrosła o 117. Biorąc pod uwagę spory wzrost w 2014 roku można prognozować, że do końca 2015 roku liczba przeprowadzonych interwencji przekroczy liczbę z poprzedniego roku.

Tabela 4. Liczba przeprowadzonych interwencji w woj. opolskim ze względu na przemoc w rodzinie

2013	2014	2015 (30.09)
1 017	1 293	1 134

KWP w Opolu

Wykres 4. Liczba interwencji przeprowadzonych w woj. opolskim

KWP w Opolu

Interwencje ze względu na stosowanie przemocy w rodzinie w 2013 roku stanowiły 5,25% wszystkich przeprowadzonych interwencji Policji w województwie Opolskim, w 2014 roku stanowiły 7%, natomiast do 30.09 stanowiły już 9%. Widoczny wzrost interwencji przeprowadzonych właśnie w związku z przemocą sugeruje, że jest to zjawisko dotyczące coraz większą liczbę rodzin.

Tabela 5. Liczba założonych „Niebieskich Kart”

2013	2014	2015 (30.09)
1 500	1 875	1 605

KWP w Opolu

Analogicznie do wzrostu interwencji związanych z przemocą w rodzinie, zanotowano wzrost w 2015 roku (do 30.09) liczby założonych „Niebieskich Kart” o 105. Bazując na liczbie osiągniętej w 2014 roku można założyć przekroczenie tej liczby do końca 2015 roku.

Tabela 5. Liczba osób podejrzanych o przemoc w rodzinie

	2013	2014	2015 (30.09)
Mężczyźni	1 396	1 783	1 510
Kobiety	113	105	102
Nieletni	4	12	5

KWP w Opolu

Z informacji udostępnionych przez Komendę Wojewódzkiej Policji w Opolu wynika, że podejrzany o stosowanie przemocy są przede wszystkim mężczyźni, których liczba drastycznie wzrosła w 2014 roku w stosunku do roku ubiegłego. Skala zjawiska przemocy wobec domowników w województwie opolskim wzrasta, co pozwala stwierdzić, że stosowanie przemocy staje się problemem społecznym. Liczba kobiet podejrzanych o stosowanie przemocy maleje, natomiast kwestia nieletnich sprawców przemocy według prognoz powinna wzrosnąć w 2015 roku i przekroczyć liczbę z 2014 roku. Jest to kolejna kwestia, która należałoby wziąć pod uwagę opracowując działania profilaktyczne dla młodzieży.

W całym województwie realizowany jest program „Bezpieczne dziś – bezpieczne jutro”, którego celem jest poprawa stanu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Ponadto, program zakłada konsolidację wszystkich działań oraz przedsięwzięć, które były realizowane w zakresie bezpieczeństwa publicznego. Program został dobrany i opracowany w taki sposób, aby jego treść, przekaz oraz cel ewaluowały wraz z rozwojem dzieci i miały odbicie w postawach młodych mieszkańców. Dostosowano założenia programu do otoczenia oraz środowiska, w którym obracają się młodzi, a także grup wiekowych adresatów. Oddzielną kategorię w całości kształcie założeń programu stanowią działania skierowane do rodziców i nauczycieli. Kategorie działań dzielą się na¹⁵:

➤ **działania skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym:**

- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z przedszkolakami i nauczycielami w ramach akcji „Bezpieczny Przedszkolak” pod kątem bezpieczeństwa w domu, w kontaktach z obcymi, w kontaktach ze zwierzętami, nad wodą, itp.,
- wojewódzki konkurs plastyczny dla przedszkoli pod hasłem „Bezpieczny Przedszkolak”, wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych i wyposażenie funkcjonariuszy Policji w materiały profilaktyczne do realizacji działań (wydawnictwa, naklejki, maskotki „Policuś”, odblaski, itp.), alternatywne/autorskie działania profilaktyczne realizowane przez jednostki Policji garnizonu opolskiego;

➤ **działania skierowane do uczniów klas I-IV szkół podstawowych:**

- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z uczniami klas I-IV szkół podstawowych i nauczycielami w ramach akcji „Pierwszaki”, „Dziewiątka” pod kątem bezpieczeństwa w kontaktach z obcymi, w czasie prac w rolnictwie, w kontaktach ze zwierzętami, podczas zabawy na podwórzu i w domu, zjawiska agresji i przemocy rówieśniczej, uwrażliwiania uczniów na zagrożenia płynące z korzystania z Internetu,
- organizacja wojewódzkiego konkursu plastycznego dla uczniów klas I-II szkół podstawowych pod hasłem „Pierwszy dzień w szkole?. Więc opowiem Ci o bezpieczeństwie”,
- wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych i wyposażenie funkcjonariuszy Policji w materiały profilaktyczne do realizacji działań (wydawnictwa, plany lekcji, naklejki, maskotki „Policuś”, odblaski, itp.),

¹⁵Informacje udostępnione przez jednoosobowe stanowisko ds. Bezpieczeństwa Informacji KWP w Opolu.

- alternatywne/autorskie działania profilaktyczne realizowane przez jednostki Policji garnizonu opolskiego;

➤ **działania skierowane do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych:**

- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z uczniami klas V-VI szkół podstawowych i nauczycielami pod kątem bezpieczeństwa w kontaktach z obcymi, w czasie prac w rolnictwie, w kontaktach ze zwierzętami, podczas zabawy na podwórzu i w domu, zjawiska agresji i przemocy rówieśniczej, uwrażliwiania uczniów na zagrożenia płynące z korzystania z Internetu,
- prowadzenie zajęć w szkołach z wykorzystaniem pakietu edukacyjnego pn. „Bezpieczeństwo w Internecie”,
- wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych i wyposażenie funkcjonariuszy Policji w materiały profilaktyczne do realizacji działań (wydawnictwa, broszury, ulotki, itp.),
- alternatywne/autorskie działania profilaktyczne realizowane przez jednostki Policji garnizonu opolskiego;

➤ **działania skierowane do młodzieży gimnazjalnej i szkół średnich:**

- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z uczniami szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz nauczycielami, tematyka spotkań: zachowanie się w niebezpiecznych sytuacjach, zjawisko agresji i przemocy rówieśniczej, ich przyczyny i skutki, Internet (cyberprzemoc, cyberprzestępczość), odpowiedzialność prawna za czyny,
- zajęcia i spotkania z młodzieżą pod kątem przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi: uzależnienia, przyczyny i skutki, odpowiedzialność prawna za czyny,
- prowadzenie zajęć w szkołach z wykorzystaniem pakietu edukacyjnego pn. „Bezpieczeństwo w Internecie”,
- wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych i wyposażenie funkcjonariuszy Policji w materiały profilaktyczne do realizacji działań (wydawnictwa, broszury, ulotki, itp.),
- alternatywne/autorskie działania profilaktyczne realizowane przez jednostki Policji garnizonu opolskiego;

➤ **działania skierowane do osób dorosłych:**

- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z nauczycielami, pedagogami, dyrektorami szkół i rodzicami z wykorzystaniem „walizki narkotykowej” oraz pakietu edukacyjnego pn. „Bezpieczeństwo w Internecie”,
- udział policjantek/policjantów w spotkaniach z osobami w podeszłym wieku z wykorzystaniem pakietu „Bezpieczny Senior”, wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych i wyposażenie funkcjonariuszy Policji w materiały profilaktyczne do realizacji działań (wydawnictwa, broszury, ulotki, itp.),
- alternatywne/autorskie działania profilaktyczne realizowane przez jednostki Policji garnizonu opolskiego.

Program „Bezpieczne dziś – bezpieczne jutro” ma uświadomić społeczności jak wielkie niebezpieczeństwo znajduje się nawet w najbliższym otoczeniu człowieka niezależnie od jego wieku. Program nie zamyka się tylko i wyłącznie na działaniach zapobiegawczych w związku z bezpieczeństwem, promuje zdrowy i odpowiedzialny styl życia wolny od sięgania po środki zmieniające świadomość. Dodatkowo, program uwzględnia współczesne zagrożenia, np. te, które pojawiają się poprzez użytkowanie i surfowanie po Internecie oraz chuligaństwo stadionowe (promowanie zasad kulturalnego kibicowania).

Kolejnym realizowanym programem w województwie jest program profilaktyczny „Narkotyki – terażniejszość bez przyszłości”. Program ma na celu podniesienie świadomości społecznej w zakresie konsekwencji jakie niesie ze sobą uzależnienie od środków zmieniających świadomość. Dodatkowo program ma kształtować postawy asertywne u dzieci i młodzieży. Program „Narkotyki – terażniejszość bez przyszłości” ma być realizowany poprzez:

- profilaktykę środowisk szkolnych w celu podniesienia świadomości i wiedzy dotyczącej zagrożeń, jakie niosą ze sobą narkotyki, a w tym zakresie: prowadzenia zajęć profilaktycznych z dziećmi i młodzieżą szkolną, spotkań z rodzicami, nauczycielami i pedagogami (np. podczas wywiadówek), udziału w zajęciach prowadzonych przez wychowawców i kierowników świetlic terapeutycznych, wiejskich,
- wydanie informatora zawierającego adresy placówek świadczących pomoc z zakresu uzależnień, z krótką informacją na temat rodzaju pomocy, jaka można tam uzyskać,

- dystrybucja materiałów profilaktycznych dotyczących narkomanii w formie broszur i ulotek wydanych przez Pełnomocnika Zarządu Województwa ds. Przeciwdziałania Narkomanii,
- opracowanie materiału pomocniczego dla policjantów uczestniczących w spotkaniach w szkołach z zakresu narkomanii w formie walizki narkotykowej,
- ogłoszenie wspólnie z Pełnomocnikiem Zarządu Województwa ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Kuratorium Oświaty w Opolu konkursu literackiego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych województwa opolskiego.

Kolejnym programem podnoszącym poziom bezpieczeństwa w całym województwie opolskim jest „Elektroniczny rejestr przedmiotów oznakowanych”. Program skierowany jest do osób przemieszczających się rowerami, ma na celu ograniczenie zjawiska kradzieży rowerów poprzez znakowanie trwałych elementów indywidualnym kodem.

Wszystkie opisane powyżej programy adresowane są do mieszkańców całego województwa opolskiego. Ich celem jest podniesienie jakości życia oraz zapewnienie odpowiedniego bezpieczeństwa, a także przewidywanie i zapobieganie niepokojącym zjawiskom. Z opracowanych ankiet wynika, że poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy utrzymuje się na zadowalającym poziomie, 82% respondentów stwierdziło, że czuje się bezpiecznie w miejscu swojego zamieszkania. Natomiast stan poczucia bezpieczeństwa publicznego utrzymuje się na relatywnie dobrym poziomie – 62% badanych czuje się raczej dobrze, 27% nie czuje się ani dobrze ani źle. Utrzymujący się wysoki poziom bezpieczeństwa jest tylko potwierdzeniem zasadności prowadzenia przez Policję działań oraz realizowaniem programów wojewódzkich.

4.5 Ochrona zdrowia¹⁶

Mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej na miejscu w funkcjonujących w gminie ośrodkach zdrowia. W gminie działa również sześć aptek znajdujących się na terenie Dobrzemia Wielkiego, Chróścic, Czarnowąs, Brzezia i Kup.

¹⁶ Informacje do stworzenia podrozdziału Ochrona zdrowia pochodzą z rozmowy telefonicznej przeprowadzonej z menagerem Przychodni Lekarskiej w Brzeziu oraz informacji udostępnionych przez stronę internetową Stobrawskie Centrum Medyczne Spółka z o.o. w Kup (<http://www.szpital-kup.eu/a/>).

Mieszkańcy gminy mają dostęp do lekarzy przyjmujących w przychodniach z następującymi kwalifikacjami: lekarz pierwszego kontaktu, laryngolog, okulista, neurolog, stomatolog, chirurg, dermatolog oraz ginekolog. Funkcjonujący na terenie gminy szpital prowadzony przez Stobrowskie Centrum Medyczne Spółka z o.o. w Kup posiada oddziały:

- geriatryczny - oddział nastawiony jest na diagnostykę i leczenie otępień, zaburzeń chodu i równowagi, zespołów bólowych układu kostno-stawowego oraz wielu różnych schorzeń towarzyszących pacjentom w wieku podeszłym. Leczeniem pacjentów zajmuje się 2 lekarzy specjalistów, 12 pielęgniarek, 3 fizjoterapeutów, 1 masażysta, 1 opiekun medyczny, 1 psycholog.
- chorób płuc w tym oddział chorób płuc dla dzieci - oddziały zajmują się leczeniem nowotworów płuc, leczeniem zapalenia dróg oddechowych oraz diagnostyką schorzeń układu oddechowego w atopii, przebiegu zaburzeń odporności, stanów poinfekcyjnych, mukowiscydozy, refluksu żołądkowo-przełykowego i innych. Ponadto, oddział zajmuje się świadczeniem usług diagnostycznych i konsultacyjnych w zakresie reprezentowanej specjalności i na rzecz innych oddziałów szpitala. Leczeniem pacjentów zajmuje się 7 lekarzy specjalistów i 34 pielęgniarki i 1 opiekunka dziecięca.
- chorób wewnętrznych – do zadań oddziału należy specjalistyczna diagnostyka i leczenie pacjentów w zakresie chorób wewnętrznych ze szczególnym uwzględnieniem chorób układu krążenia. Z oddziałem współpracuje poradnia przyszpitalna, która stanowi zaplecze ambulatoryjne, umożliwiające dalsze leczenie i diagnostykę pacjentów po hospitalizacji. Leczeniem pacjentów zajmuje się 3 lekarzy specjalistów chorób wewnętrznych. Zespół pielęgniarski składa się z 14 pielęgniarek.
- reumatologiczny – oddział zajmuje się diagnostyką i leczeniem chorób reumatycznych oraz prowadzeniem specjalizacji z zakresu reumatologii. Leczeniem pacjentów zajmuje się 5 lekarzy i 9 pielęgniarek.
- rehabilitacji dziennej – rehabilitacja w ośrodku trwa od 3 do 6 tygodni. Dział fizjoterapii świadczy zabiegi fizykalne, zabiegi kinezyterapeutyczne, masaż klasyczny, drenaż limfatyczny i terapię manualną.

Dodatkowo Centrum zapewnia całodobową podstawową opiekę medyczną po godzinie 18 oraz w weekendy i święta w przychodni przyszpitalnej.

Gmina jest w stanie zagwarantować opiekę medyczną wykwalifikowanych lekarzy mieszkańcom w każdym wieku. Ponadto Szpital współpracuje z „NEURONIKĄ” Ośrodkiem badań i terapii zaburzeń pamięci, którego celem jest profesjonalna diagnostyka, terapia chorób otępiennych wykorzystująca najnowocześniejsze metody diagnostyki wykrywające chorobę w bardzo wczesnym stadium i pozwalającą na szybką terapię.

W gminie prowadzone są programy zdrowotne, w tym program profilaktyki raka szyjki macicy (szczepienia ochronne dziewcząt p-ko wirusowi HPV).

Ponadto w gminie funkcjonuje Stacja Opieki Caritas w ramach której działa również gabinet rehabilitacji.

Z przeprowadzonych badań wynika, że dostęp do opieki medycznej oceniany jest przez mieszkańców jako raczej dobry 35% oraz jako ani dobry ani zły 35% badanych. Wynik badań sygnalizują, że ten sektor wymaga zwrócenia uwagi władz gminy, aby zadowolenie mieszkańców wzrosło.

4.6 Rynek pracy

Rynek pracy traktowany jest miejsce konfrontacji podaży oraz popytu na pracę (tj. ofert pracy, a także samej chęci podjęcia zatrudnienia). Pomoc dla osób bezrobotnych zapewnia Powiatowy Urząd Pracy w Opolu, który stara się aktywizować osoby bezrobotne do pracy poprzez:

- aktualizację ofert pracy, a także udostępnianie informacji na temat ofert,
- pośrednictwo pracy¹⁷,
- oferowanie szkoleń, staży,
- poradnictwo zawodowe oraz informację zawodową skierowane zarówno dla osób bezrobotnych, jak i pracodawców¹⁸,

¹⁷Pośrednictwo pracy polega na: udzielaniu pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawcom w pozyskaniu pracowników o poszukiwanych kwalifikacjach zawodowych, pozyskiwaniu ofert pracy, udzielaniu pracodawcom informacji o kandydatach do pracy, w związku ze zgłoszoną ofertą pracy, informowaniu bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców o aktualnej sytuacji i przewidywanych zmianach na lokalnym rynku pracy, inicjowaniu i organizowaniu kontaktów bezrobotnych i poszukujących pracy z pracodawcami, współdziałaniu powiatowych urzędów pracy w zakresie wymiany informacji o możliwościach uzyskania zatrudnienia i szkolenia na terenie ich działania.

¹⁸ Poradnictwo zawodowe i informacja zawodowa dla osób bezrobotnych, polega na pomocy w znalezieniu odpowiedniego zatrudnienia oraz miejsca pracy, natomiast pracodawcom udzielana jest pomoc w znalezieniu odpowiedniego kandydata.

- organizacja prac interwencyjnych czy robot publicznych.

PUP w Opolu odpowiada m.in. za pomoc w organizacji podjęcia działalności gospodarczej, wypłaca jednorazową refundację składek na ubezpieczenie społeczne, refundacje kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego czy refundacje kosztów opieki nad dzieckiem do 7 roku życia, jak również stypendium w związku z podjęciem dalszej nauki.

Poniższa tabela przedstawia strukturę bezrobocia w gminie Dobrzeń Wielki na przełomie 2012-2015 roku.

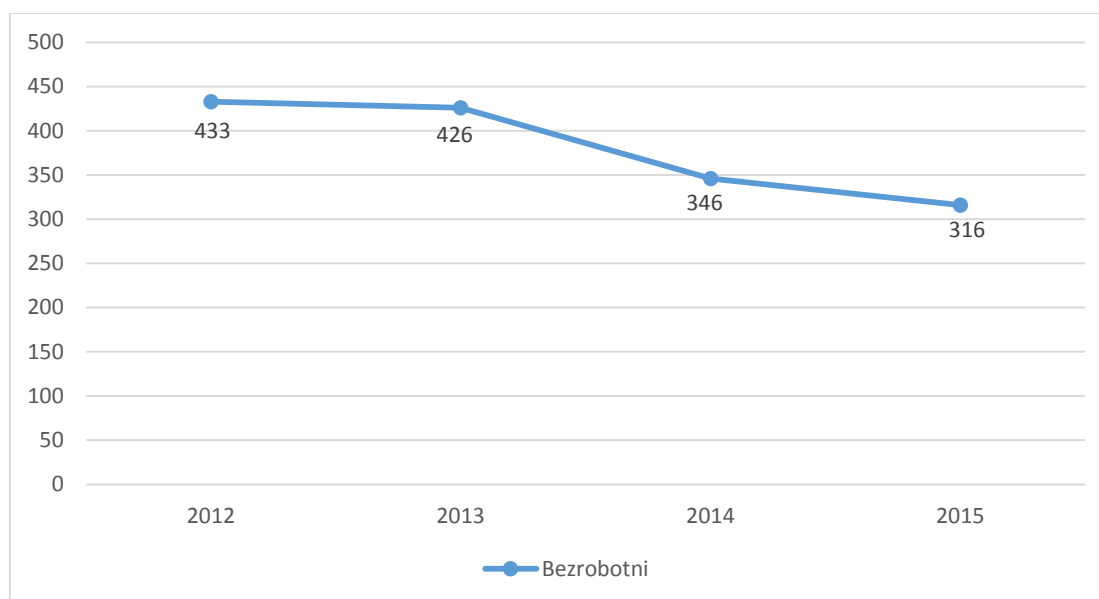
Tabela 6. Struktura bezrobocia w gminie Dobrzeń Wielki

	2012	2013	2014	2015 (30.09)
Z prawem do zasiłku	61	67	45	51
Do 25 roku życia	92	96	54	41
Długotrwale	177	196	184	162
Powyżej 50 roku życia	90	92	96	79
Bez kwalifikacji zawodowych	82	87	64	x
Osoby niepełnosprawne	20	22	18	x

PUP Opole

Wybrane zostały tylko niektóre zmienne z raportów statystycznych udostępnionych przez PUP w Opolu. Bazując na wyszczególnionych elementach, można zaobserwować wahające się tendencje, dlatego trudno wyznaczyć jeden trend charakteryzujący bezrobocie w gminie, ponieważ w jednym roku liczba osób bez zatrudnienia maleje, a w następnym wzrasta. W 2012 roku osoby bezrobotne stanowiły 3,7% z ogólnej liczby mieszkańców. W 2013 roku procent wynosił już 3,9%, a rok później 3,2%. Stopa bezrobocia gminy utrzymuje się poniżej 4%, natomiast w skali kraju (stan na wrzesień) utrzymuje się na poziomie 9,7%.

Wykres 6. Liczba bezrobotnych w latach 2012-2015 PUP Opole

PUP Opole

Zaobserwowane jest również zmniejszenie się liczby osób do 25 roku życia bez zatrudnienia. W analizowanym okresie odnotowano spore wahania liczby osób z prawem do zasiłku odpowiednio dla roku osoby te stanowiły 14,08%, 15,72%, 13,00% oraz w roku 2015 16,13 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

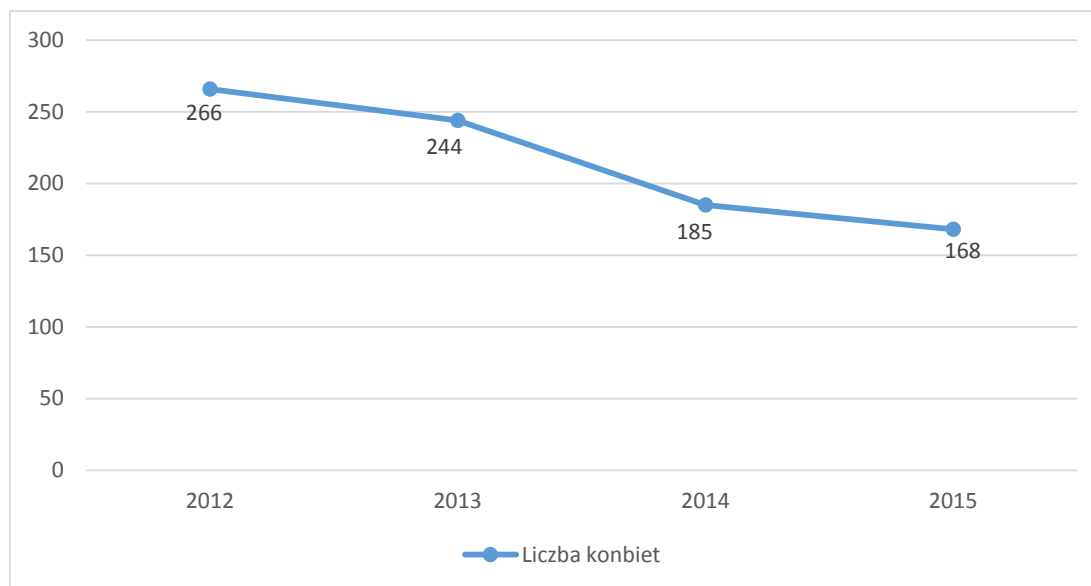
Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszenie się liczby osób długotrwale bezrobotnych oraz bez kwalifikacji zawodowych. Zanotowano natomiast wzrost liczby osób bezrobotnych po 50 roku życia, co wskazuje, że należałoby zaplanować działania aktywizujące, ukierunkowane szczególnie tę grupę.

Wykres 7 (str.33) obrazowo przedstawia sytuację kobiet gminy Dobrzeń Wielki na rynku pracy. Pozytywnym zjawiskiem jest spadek bezrobocia wśród kobiet w przeciągu czterech lat. W 2012 roku kobiety bezrobotne stanowiły 1,88% ogólnej liczby mieszkańców gminy, rok później już 1,72% (14 154), natomiast w 2014 roku 1,30% (14 195).

Wpływ na potencjał gminy Dobrzeń ma rozwój firm na terenie samej gminy oraz bliskość miasta wojewódzkiego – Opola, na którego terenie ulokowanych jest wiele podmiotów gospodarczych umożliwiających mieszkańcom Dobrzeń stałe zatrudnienie. Według badanych sytuacja rynku pracy dla 8% jest bardzo dobra, dla 22% raczej dobra oraz ani dobra ani zła dla 27% respondentów. Warto zwrócić uwagę na niezadowolenie

mieszkańców, które oscyluje wokół 41%. Jest znak, by podjąć odpowiednie działania aktywizujące mieszkańców.

Wykres 7. Bezrobotne kobiety

PUP Opole

5. Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Dobrzeń Wielki

5.1 Pomoc Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrzeń Wielkim (GOPS) rozpoczął funkcjonowanie 1 lipca 1990r. GOPS jest jednostką gminy, działającą na mocy statutu. Statut określa formę prawną GOPS, organizację oraz strukturę GOPS, cel i zakres działań, gospodarkę finansową oraz współpracę z innymi podmiotami działającymi na terenie gminy.

GOPS wykonuje zadania wg. ustalonego planu finansowanego realizowanego przez¹⁹:

- budżet wojewody – realizacja zadań zleconych,
- budżet gminy – realizacja zadań własnych,
- budżet wojewody zadanie dodatkowe realizacja:
 - świadczeń rodzinnych,
 - świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

¹⁹ gops.dobrzeńwielki.pl.

Realizacja zadań zleconych i własnych na rzecz mieszkańców gminy Dobrzeń Wielki przez GOPS²⁰:

- wypłacanie zasiłków stałych z powodu niepełnosprawności dla osób w wieku produkcyjnym, osiągniętego wieku emerytalnego i braku uprawnień do własnego świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego,
- wypłacenie zasiłków okresowych dla osób i rodzin będących w bardzo trudnej sytuacji życiowej, szczególnie uwzględniając osoby długotrwale chore, bezrobotne, bezradne w sprawach wychowawczych, rodziny patologiczne, przyznawanie zasiłku okresowego dodatkowo wspomaga spisanie kontraktu z osobą ubiegającą się o prawo do zasiłku - stosuje się w przypadkach, z których wynika iż osoba wywiąże się z zawartego kontraktu,
- wypłacanie zasiłków celowych m.in. na zakup opału, obuwia, odzieży, żywności, lekarstw oraz na zaspokajanie innych potrzeb,
- wsparcie finansowe dla potrzebujących na pokrycie kosztów pobytu osób samotnych w placówkach opiekuńczych (wysokość ewentualnych kosztów uzależniona jest od posiadanego własnego źródła dochodu),
- współorganizacja „Spotkań Wigilijnych” skierowanych przede wszystkim do osób samotnych, bezdomnych, niepełnosprawnych, długotrwale chorych, w podeszłym wieku,
- wypłacanie dodatków mieszkaniowych (zadanie dodatkowe),
- wypłacanie dodatków energetycznych (zadanie dodatkowe),
- wypłacanie zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych (zadanie dodatkowe),
- wypłacanie świadczeń alimentacyjnych dla osób uprawnionych do alimentów (zadanie dodatkowe),
- wypłacanie składek ZUS dla osób, które pobierają świadczenia obligatoryjne zasiłki stałe, świadczenia pielęgnacyjne.

Realizacja zadań własnych gminy Dobrzeń Wielki²¹:

²⁰ Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzaniu Wielkim, <http://gops.dobrzewielki.pl/zadania-gops/statut/>.

²¹ Tamże.

- realizacja ustawy o pomocy społecznej,
- przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii (realizacja gminnych programów),
- przeciwdziałanie przemocy,
- wypłacanie zasiłków na opał dla osób i rodzin o niskich dochodach oraz osób starszych, samotnych, chorych, niepełnosprawnych, bezrobotnych. Każda osoba czy rodzina otrzymuje tylko jeden zasiłek na zakup ½ lub 1 tony opału,
- wypłacanie zasiłków na bieżące wydatki dla osób i rodzin o niskich dochodach, bezrobotnych, chorych, niepełnosprawnych, samotnych w tym: przybory szkolne, zakup żywności, odzieży, opłata za dożywianie dziecka w przedszkolu, w internacie, na kursie dokształcania zawodowego,
- wypłacanie zasiłków na obiady dla dzieci w przedszkolach, szkołach i innych instytucjach dokształcających,
- wypłacanie zasiłków na leki dla osób chorych z aktualnym zaświadczeniem o stanie zdrowia,
- odwiedziny osób liczących 90 lat i więcej – jubilatów życzenia składają w imieniu Wójta Gminy pracownicy Ośrodka,
- odwiedziny par małżeńskich z 50.letnim stażem pożycia małżeńskiego, pary jubilatów odwiedza Wójt Gminy i Kierownik USC,
- wsparcie finansowe na organizację „Spotkań Wigilijnych” dla ok. 1000 osób w miejscowościach gminy:
 - Chróstice dla mieszkańców Chróstice;
 - Czarnowąs dla mieszkańców Czarnowąs oraz Borek,
 - Dobrzeń Wielki dla mieszkańców Dobrzenia Małego, Brzezia, Dobrzenia Wielkiego;
 - Kup dla mieszkańców Kup;
 - Świerkle dla mieszkańców Świerkli.

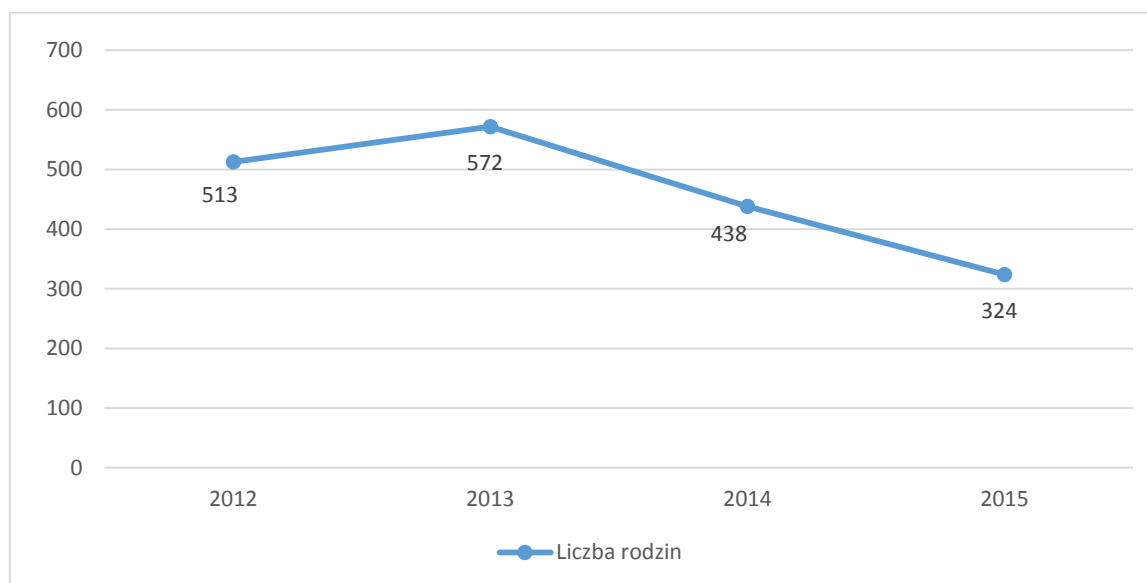
Tabela 7. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Dobrzeniu Wielkim

ROK	2012	2013	2014	I-IX/2015
Liczba rodzin	513	572	438	324

GOPS Dobrzeń Wielki

W liczbie rodzin korzystających z pomocy GOPS zauważalny jest wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy w 2013 roku w stosunku do 2012 roku oraz spadek ilości rodzin objętych pomocą GOPS od 2013 roku. Od tego roku liczba tych rodzin zmniejszyła się o 43,36%. Wykres 8 obrazuje zmiany dotyczące liczby rodzin objętych pomocą w latach 2012-2015.

Wykres 8. Liczba rodzin objętych opieką GOPS

GOPS w Dobrzemiu Wielkim

Począwszy od 2015 roku w gminie wdrożono instytucję asystenta rodziny, którego praca polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Wspieraniem asystenta objęto 5 rodzin.

GOPS świadczy usługi związane z poradnictwem specjalistycznym w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne. Poradnictwo specjalistyczne²² świadczone jest osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

²²<http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/formy-udzielanej-pomocy/poradnictwo-specjalistyczne/> (30.10.2015).

Tabela 7. Rodzaje świadczonego poradnictwa specjalistycznego przez GOPS

Poradnictwo specjalistyczne	2012	2013	2014	I-IX/2015
psychologiczne	31	37	25	7
prawne	0	16	16	14
rodzinne	3	4	3	2

GOPS Dobrzeń Wielki

Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii. Poradnictwo rodzinne obejmuje problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną. Pomoc psychologiczna realizowana jest również w szkołach w ramach gminnych programów profilaktycznych.

GOPS w Dobrzeń Wielkim podejmuje we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Opolu organizację zatrudnienia dla osób długotrwale bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych²³, dodatkowo zatrudnia stażystów usprawniających pracę Ośrodka. Osoby bezrobotne mogą odbyć staż, który umożliwi zdobycie doświadczenia oraz znalezienie pracy w przyszłości są to stanowiska m.in. biurowe, administracyjne. W gminie bezrobocie wynosi ok. 4%²⁴.

GOPS wspierany jest również przez personel Stacji Opieki „Caritas” mający siedzibę w Dobrzeń Wielkim. Zadaniem Stacji Opieki jest pielęgnacja osób chorych, samotnych, niepełnosprawnych, świadczenie usług pielęgniarstwa w miejscu zamieszkania. Przy Stacji działa Gabinet Rehabilitacyjny, z którego korzystają osoby mające zlecane przez lekarza zabiegi rehabilitacyjne, natomiast osoby nie mogące samodzielnie się poruszać mogą korzystać z zabiegów rehabilitacyjnych w domu. Stacja Opieki „Caritas” gwarantuje możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego, a także umożliwia przewóz dla osób, które nie mają możliwości dojazdu na zabiegi, a są w stanie samodzielnie się poruszać.

Współpracę z GOPS nawiązał również Gminny Ośrodek Kultury w Dobrzeń Wielkim. GOK odpowiada za organizację zajęć, imprez dla osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych oraz dzieci pochodzących z różnych środowisk.

²³W ramach prac społecznie użytecznych osoba bezrobotna musi przepracować 40 godzin miesięcznie. Za wykonaną pracę osoba bezrobotna otrzymuje wynagrodzenie liczone za faktycznie przepracowany czas w kwocie 6,50zł za godzinę pracy.

²⁴Stan na październik 2015 rok.

Ośrodek utrzymuje współpracę z personelem placówek oświatowych, personelem służby zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz wszystkimi innymi osobami, instytucjami, działającym na rzecz rodzin, bezpieczeństwa, edukacji szukając w ten sposób rozwiązania dla większości rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób korzystających z pomocy GOPS. Pomoc nawiązywana jest poprzez podpisanie kontraktu między pracownikiem socjalnym a rodziną lub osobą ubiegającą się o wsparcie ze strony GOPS. Celem podpisania kontraktu socjalnego jest przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny albo wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej czy przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W latach 2012-2015 podpisano 1 kontrakt socjalny w 2014 roku. Ośrodek nie podejmuje się jeszcze realizacji projektów socjalnych²⁵.

Prowadzone badania oscylowały również wokół oceny wsparcia władz dla osób wymagających pomocy (osoby ubogie, niepełnosprawne oraz bezrobotne). Badani oceniali pomoc władz na poziomie bardzo dobrym – 32%, raczej dobrym – 41% oraz ani dobrym ani złym – 22%. Tylko 3% respondentów było niezadowolonych. Oznacza to, że pomoc władz jest traktowana jako zadowalająca oraz względnie spełniająca oczekiwania mieszkańców. Należy wziąć pod uwagę wyniki i zaplanować kolejne działania by podtrzymać poziom zadowolenia mieszkańców, a nawet dążyć do wzrostu tego poziomu.

5.2 Pomoc w związku z brakiem środków do życia

Ubóstwo jest obecnie jednym z poważniejszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS. Niestety zjawisko to staje się coraz bardziej widoczne, ze względu na pogłębiające się dysproporcje w poziomie życia mieszkańców oraz wzrost bezrobocia. Ubóstwo jest zjawiskiem niebezpiecznym, ponieważ może powodować m. in. trwałe urazy psychiczne i długotrwałe skutki społeczne np. utrudnienie lub uniemożliwienie korzystania z szans zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia, wzrost przestępczości czy patologii społecznej. Z pomocy GOPS korzystają rodziny nieposiadające wystarczających środków finansowych do życia. Zjawisko to jest ściśle powiązane z bezrobociem. Ośrodek udziela tym osobom pomocy do czasu usamodzielnienia i uzyskania stabilizacji finansowej.

²⁵ Projektem socjalnym nazywamy zamierzony plan działania polegający na kreowaniu pomysłów służących usprawnianiu lub ulepszaniu rzeczywistości społecznej.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS ze względu na ubóstwo

2012	2013	2014	I-VI/2015
13	11	14	6

GOPS Dobrzeń Wielki

W 2012 roku liczba rodzin ubiegających się o pomoc finansową ze względu na ubóstwo stanowiła nieliczną grupę spośród wszystkich rodzin objętych pomocą GOPS – 2,5%. W następnym roku, liczba objętych pomocą stanowiła 1,9%, natomiast w 2014 roku już 3,2% spośród wszystkich podopiecznych GOPS. Ubożenie społeczeństwa jest zjawiskiem występującym w całej Polsce. Skala ubóstwa w gminie nie znajduje się jeszcze na poziomie niepokojącym, co nie zwalnia gminy z realizacji działań profilaktycznych, zapobiegających ewentualnym niepowodzeniom.

Pomoc bezdomnym²⁶ należy do zadań własnych gminy, może mieć formę udzielenia m.in. schronienia, posiłku, ubrania. GOPS udziela pomocy poprzez możliwość uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia może być przyznany zasiłek celowy m.in. na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne, jeśli osoba bezdomna została objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, a tym samym nie posiada ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Liczba osób korzystających z pomocy GOPS ze względu na bezdomność utrzymuje się na stałym, niskim poziomie. Poniższa tabela obrazowo przedstawia dane z ostatnich trzech lat.

Tabela 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS ze względu na bezdomność

2012	2013	2014	I-VI/2015
4	6	5	4

GOPS Dobrzeń Wielki

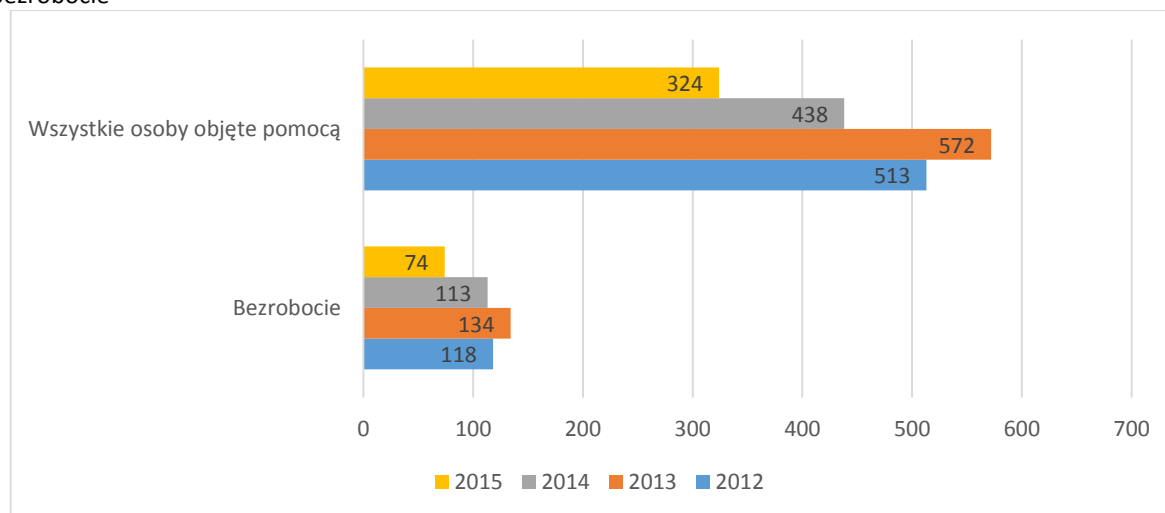
Kolejnym sposobem udzielania pomocy przez GOPS jest pomoc finansowa osobom pozostającym bez stałego zatrudnienia. Grupa osób objętych tą formą pomocy jest najliczniejsza w stosunku do reszty działań. Osobom bezrobotnym możliwe jest przyznanie

²⁶ W świetle Ustawy o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uznaje się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

zasiłku okresowego²⁷. Osoba ubiegająca się o zasiłek powinna przedłożyć oświadczenie o posiadaniu statusu osoby bezrobotnej z PUP.

Poniższy wykres obrazuje stosunek liczby osób objętych pomocą GOPS (niezależnie od rodzaju formy pomocy) do liczby osób korzystających z pomocy ze względu na bezrobocie.

Wykres 9. Liczba wszystkich rodzin objętych pomocą GOPS oraz liczba rodzin objętych pomocą ze względu na bezrobocie

GOPS Dobrzeń Wielki

W 2013 roku odnotowano największą liczbę osób bezrobotnych korzystających z pomocy GOPS. Osoby te stanowiły 23,42 % wszystkich osób ubiegających się o wsparcie. Natomiast w 2014 roku liczba tych osób tworzyła już 25,79% podopiecznych GOPS. Wzrost potrzebujących ze względu na bezrobocie oraz długotrwały brak zatrudnienia stanowią duży problem społeczny oraz wyzwanie dla władz gminy. Należy zapewnić osobom bezrobotnym możliwość zdobycia doświadczenia, przekwalifikowania czy podjęcia nawet tymczasowej pracy. Umożliwienie podniesienia kwalifikacji oraz zatrudnienie pozwolą rodzinie objętej pomocą uniezależnić się od pomocy GOPS.

5.3 Pomoc w związku z problemem alkoholowym

Skala występowania problemu uzależnienia od alkoholu w gminie ma tendencję wzrostową. Od roku 2012 liczba rodzin objętych pomocą w związku z tym problemem

²⁷ Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie osobom samotnym, których dochody są niższe od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, jeżeli dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Okres na jaki Ośrodek przyznaje zasiłek zależy od okoliczności sprawy.

wzrosła o 39%. W Polsce nadużywa alkoholu około 16% społeczeństwa²⁸. Problematyką uzależnienia od alkoholu w gminie zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dobrzenu Wielkim (GKRPA), powołana przez Wójta. GKRPA inicjuje działania wynikające z zadań własnych gminy określonych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i rozwiązywaniu problemów alkoholowych. Ponadto do zadań GKRPA należy:

- wzywanie na posiedzenia GKRPA osób, co do których wpłynęło zgłoszenie o nadużywaniu napojów alkoholowych i przeprowadzanie rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego (terapii),
- kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Opolu w sprawie orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego wobec osoby nadużywającej alkoholu oraz przygotowywanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,
- podejmowanie działań z zakresu integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu,
- kierowanie osób na badania przez biegłych (psychologa i psychiatrę) w celu wydania opinii w sprawie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
- opiniowanie wniosków podmiotów ubiegających się o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Gminy,
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami,
- realizacja innych zadań GKRPA, wynikających z przepisów powszechnie obowiązującego prawa oraz zapisanych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalanym corocznie przez Radę Gminy, będącym częścią Strategii .

W terminach posiedzeń GKRPA (w każdy drugi i czwarty roboczy wtorek miesiąca) oraz w czasie dyżuru (w każdy pierwszy roboczy wtorek miesiąca) przyjmowane są wszystkie osoby zainteresowane uzyskaniem pomocy lub informacji w sprawach z zakresu terapii

²⁸K.Kroczy: Uzależnienie od alkoholu, <https://portal.abczdrowie.pl/uzaleznienie-od-alkoholu> (29.05.2015).

uzależnień (o różnym charakterze) i współuzależnienia, jak również z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

GOPS w Dobrzeń Wielkim realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz obejmuje pomocą osoby uzależnione od alkoholu oraz ich rodziny. Na przestrzeni czterech lat, liczba rodzin zwracających się do GOPS z problemem alkoholowym w najbliższym otoczeniu nie utrzymuje się na stałym poziomie. W 2013 roku odnotowano największy wzrost rodzin potrzebujących pomocy z powodu uzależnienia. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin z uwzględnieniem analizowanych lat.

Tabela 10. Liczba rodzin korzystająca z pomocy GOPS ze względu na alkoholizm

2012	2013	2014	I-VI/2015
2	10	6	2

GOPS Dobrzeń Wielki

Rodziny zmagająca się z uzależnieniem od alkoholu w 2012 roku stanowiły 0,38% wszystkich rodzin objętych pomocą GOPS. W 2013 roku procent ten zwiększył się do 1,74%, natomiast w 2015 roku widoczny jest spadek podopiecznych GOPS ze względu na alkoholizm.

5.3.1 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych

Zgodnie z raportem Światowej Organizacji Zdrowia pt. „Zagrożenia dla zdrowia światowego. Śmiertelność i obciążenie chorobami powodowane wybranymi najpoważniejszymi zagrożeniami” (wydanie z 2009 roku) alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek z alkoholem. Dane Światowej Organizacji Zdrowia wskazują, że konsumpcja alkoholu w Regionie Europejskim jest najwyższa w porównaniu z innymi regionami świata²⁹.

Negatywnym zjawiskiem jest nasilenie się problemu alkoholizmu i zwiększenie się grupy rodzin wymagających wsparcia z tej przyczyny w gminie Dobrzeń Wielki.

²⁹ Narodowy program profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, http://www.parpa.pl/images/image/NP%202011_2015_11_011.pdf

Zgodnie z wymogiem przepisów prawa Rada Gminy Dobrzeń Wielki uchwała corocznie Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, zwany dalej Programem. Program jest częścią Strategii i stanowi podstawę do realizacji zadań własnych gminy w obszarze przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu lub narkotyków. Program jest realizowany przez GOPS przy współudziale GKRPA i jednostek gminnych. Współpraca z dyrektorami szkół umożliwia realizację zadań Programu mających na celu edukację dzieci i młodzieży z zakresu profilaktyki oraz przeciwdziałania przemocy. Organizacja wszelkich konkursów tematycznych, w tym literackich, plastycznych, artystycznych – przybliży dzieciom i młodzieży problem zagrożenia uzależnieniem oraz skutków nadużywania środków zmieniających świadomość (tu. np. dopalacze). Dodatkowo, organizacja szkoleń, warsztatów dla pracowników GKRPA, policji czy nauczycieli szkół (ze szczególnym uwzględnieniem pedagogów i psychologów zatrudnionych w szkołach) umożliwi sprawne reagowanie na sytuacje budzące wątpliwości.

Ważne są także zapisane w programie akcje i kampanie, które powinny z jeszcze większą intensywnością przypominać mieszkańcom o problemie alkoholizmu i narkomanii oraz o negatywnych konsekwencjach każdego uzależnienia. Billboardy, plakaty, pojawiające się w gminie, pogadanki i prelekcje organizowane w szkołach mogą się przyczynić do uświadomienia społeczności lokalnej, że problem uzależnień istnieje i należy podjąć odpowiednie działania umożliwiające zmniejszenie skali takich zjawisk jak nadużywanie alkoholu, używania narkotyków lub dopalaczy oraz przemocy w rodzinie.

5.3.2 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Za przeciwdziałanie przemocy w rodzinie odpowiedzialny jest w szczególności GOPS oraz działający przy GOPS Zespół Interdyscyplinarny. W Punkcie Konsultacyjnym działającym przy GOPS organizowane są dyżury (w każdy drugi wtorek miesiąca), podczas których można uzyskać pomoc oraz zasięgnąć porady u dyżurującego policjanta, pracownika socjalnego i asystenta rodziny. Natomiast mieszkańcy, którzy są objęci pomocą ze względu na doświadczanie przemocy w rodzinie (niezależnie od rodzaju przemocy) mogą korzystać z bezpłatnej pomocy oraz porady psychologa zatrudnionego w GOPS oraz bezpłatnej porady prawnej prawnika Kancelarii Prawnej działającej na rzecz Gminy Dobrzeń Wielki. Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie zajmuje się również Komisariat Policji w Dobrzeń Wielkim oraz GKRPA. W szkołach zatrudnia się pedagogów i psychologów, którzy zajmują się

wspieraniem procesu edukacyjnego i rozwoju dzieci i młodzieży szkolnej z rodzin dotkniętych przemocą. Na rzecz wspierania rodzin realizowane są cykliczne spotkania oraz warsztaty dla rodzin.

Tabela 11. Liczba rodzin korzystająca z pomocy GOPS ze względu na przemoc w rodzinie

2012	2013	2014	I-VI/2015
1	0	0	0

GOPS Dobrzeń Wielki

W gminie problem stosowania przemocy wobec domowników nie jest zjawiskiem częstym. Od trzech lat GOPS w Dobrzenu nie otrzymał zgłoszenia o objęciu opieką rodziny, w której stosuje się przemoc. Jest to pozytywnym zjawiskiem, aczkolwiek należy mieć na uwadze fakt, że gmina Dobrzeń Wielki jest gminą wiejską. Powszechnie wiadomo, że rodziny mieszkające w niewielkich ośrodkach nie zawsze głośno i otwarcie mówią o swoich problemach, stąd też dane liczbowe nie zawsze odzwierciedlają skalę problemu. Bazując natomiast na danych udostępnionych przez KWP w Opolu można zaobserwować spadek większości przestępstw w całym województwie opolskim, w tym przestępstw związanych z przemocą w rodzinie oraz spadek liczby założonych „Niebieskich Kart”. Można dzięki tym informacjom wywnioskować, że skala zjawiska przemocy w rodzinie nie jest problemem, z którym zmagają się gmina Dobrzeń Wielki. Aczkolwiek wykorzystując pozytywną sytuację, można zaplanować działania profilaktyczne, które będą zapobiegać rozwojowi negatywnych zjawisk. Kontynuacja dotychczasowych działań w połączeniu z częstszymi „pogadankami”, prelekcjami oraz działaniami prowadzonymi przez pracowników pedagogicznych oraz współpracujące instytucje, umożliwi zapobieganie wszelkim zjawiskom oraz przejawom przemocy.

Działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie gmina realizuje zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, uchwalonym przez Radę Gminy.

5.4 Problem niepełnosprawności i długotrwałej choroby

Niepełnosprawność utożsamiana jest z utrudnieniem, ograniczeniem w zakresie funkcjonowania indywidualnego i społecznego. Może być spowodowana ograniczeniami organizmu lub wynikać z braku zaspokojenia potrzeb człowieka. W koncepcji

niepełnosprawności rozpatruje się jej istotę w odchyleniu od normalnego poziomu funkcjonowania na trzech poziomach: biologicznym, jednostkowym oraz społecznym. Wymienione grupy czynników stanowią wyznacznik określenia i możliwości funkcjonowania człowieka. Najważniejszą wartością obecnego podejścia biopsychospołecznego jest dążenie do określenia całościowego modelu niepełnosprawności, który nie będzie odbiegał od wzoru przyjętego przez innych ludzi.

Według Narodowego Spisu Powszechnego osób niepełnosprawnych w Polsce jest około 5 mln, co stanowi przeszło 12% ludności kraju. Większość osób niepełnosprawnych utrzymuje się z rent, emerytur oraz zasiłków. Wciąż spora liczba pozostaje bez pracy i uzależniona jest od utrzymania przez inne osoby, rodzinę. Niepełnosprawność wiąże się również z problemami w funkcjonowaniu w społeczeństwie ze względu na bariery kulturowe, mentalne, społeczne czy też architektoniczne.

W Opolu działa Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dzieci do 16 roku życia, stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia oraz wskazania do ulg i uprawnień osób, posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy. Orzeczenia wydaje się na podstawie wniosku, natomiast osoby mające problem z samodzielny sporządzeniem wniosku mogą zwrócić się o pomoc do GOPS, osoba zainteresowana musi jednak wyrazić jedynie zgodę na złożenie dokumentu w jej imieniu. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o³⁰:

- znacznym stopniu niepełnosprawności – do tej grupy zalicza się osobę niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,
- umiarkowanym stopniu niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającej czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych,
- lekkim stopniu niepełnosprawności – zalicza się do niego osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do

³⁰Informacje na temat działań Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności pochodzą ze strony Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzenu Wielkim, <http://gops.dobrzewielki.pl/zadania-gops/niepelnosprawnosci/> (04.11.2015).

wykonywania pracy lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne,

- niepełnosprawności dzieci do 16 roku życia – uznaje się, jeżeli upośledzenie stanu zdrowia bądź zaburzenie funkcjonowania organizmu przekracza okres 12 miesięcy, a niezdolność do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem powoduje konieczność stałej opieki lub pomocy w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku.

Formy udzielanej pomocy oraz uprawnienia przysługujące osobom posiadającym orzeczenia o niepełnosprawności:

- korzystanie z ulg podatkowych, komunikacyjnych, zwolnień z opłat radiowo – telewizyjnych, telekomunikacyjnych, na podstawie odrębnych przepisów,
- rehabilitacja lecznicza,
- uczestnictwo w terapii zajęciowej,
- uzyskanie odpowiedniego zatrudnienia, korzystania ze specjalistycznych szkoleń,
- w zakresie pomocy społecznej świadczonej lub organizowanej przez pomoc społeczną,
- uzyskanie uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego,
- korzystanie z karty parkingowej dla osób z dysfunkcją narządu ruchu,
- uzyskanie dodatkowej powierzchni mieszkalnej.

GOPS w Dobrzenu Wielkim wspiera osoby niepełnosprawne i pomaga im oraz osobom chorym nie tylko poprzez wypłacanie świadczeń umożliwiających funkcjonowanie oraz zaspokojenie podstawowych życiowych potrzeb. Współpracując z Gminnym Ośrodkiem Kultury umożliwia osobom pozostającym na uboczu, wykluczonym, spędzanie czasu poprzez udział w zajęciach, warsztatach.

Tabela 12. Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na niepełnosprawność

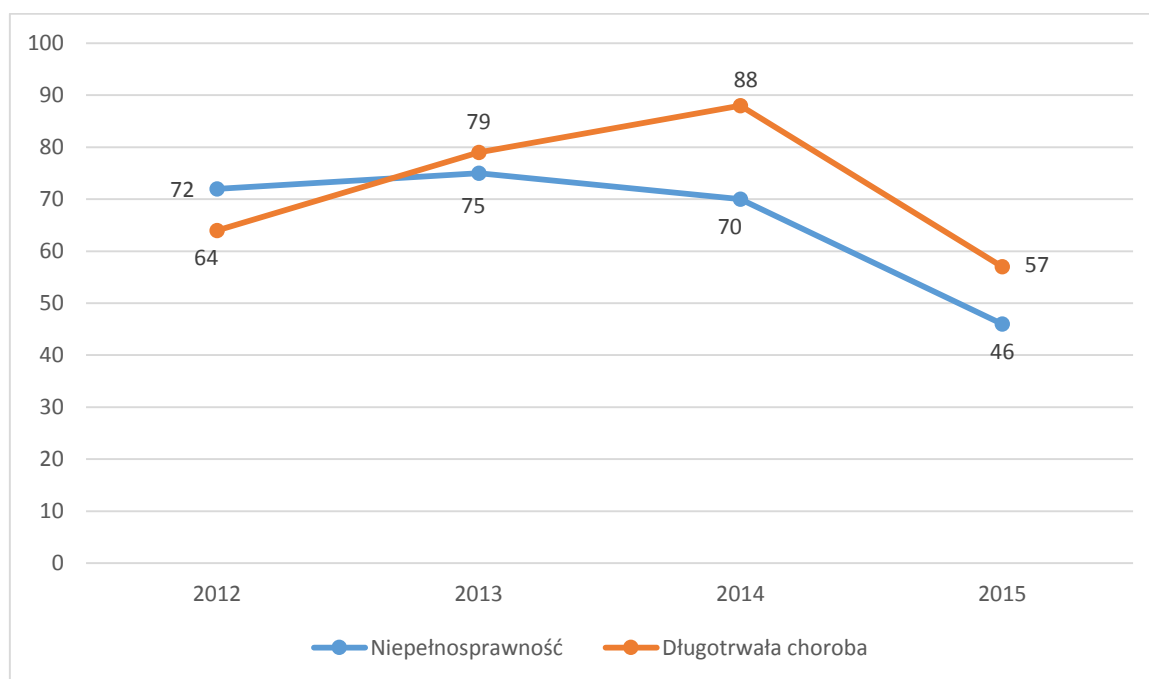
2012	2013	2014	I-VI/2015
72	75	70	46

GOPS Dobrzeń Wielki

Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na niepełnosprawność przynajmniej jednego z jej członków utrzymuje się względnie na tym samym poziomie, natomiast procent jaki stanowią te rodziny w stosunku do ogólnej liczby podopiecznych GOPS z roku na rok wzrasta. Najwięcej rodzin objętych tym świadczeniem odnotowano w 2014 roku, stanowiły one prawie 16% wszystkich rodzin objętych wsparciem GOPS. Był to wzrost w stosunku do roku 2013 o 3%, natomiast w 2012 roku rodziny, w których chociaż jeden z członków był niepełnosprawny stanowiły 14% ogólnej liczby podopiecznych GOPS.

Tendencja wzrostowa wskazuje, że problem niepełnosprawności oraz trudności, z którymi muszą zmagać się osoby, jak i rodziny osób niepełnosprawnych, stają się poważnym problemem społeczeństwa gminy. Należy dążyć do podniesienia jakości życia tych osób poprzez systematyczne włączanie i przywracanie do społeczności, co pozwoli na poprawę ich kondycji emocjonalnej i psychicznej. Rozwój instytucji świadczących dzienną opiekę, czy też współpraca z organizacjami działającymi na rzecz niepełnosprawnych jest bardzo dobrym rozwiązaniem. Ponadto, konsultacje, doradztwo, opieka medyczna czy psychologiczna ułatwią osobom zagrożonym wykluczeniem podjęcie pracy, zmianę swojej sytuacji poprzez podjęcie odpowiednich działań przy wsparciu wykwalifikowanych pracowników.

Wykres 10. Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na niepełnosprawność i długotrwałą chorobę

GOPS Dobrzeń Wielki

Osoby długotrwale, przewlekle chore borykają się z podobnymi problemami jak osoby niepełnosprawne, ponieważ często nie są w stanie aktywnie uczestniczyć w tzn. „normalnym życiu” i zagrożone są wykluczeniem społecznym. Problemami są również bezrobocie, utrudnienia w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej czy duże koszty procesu leczenia. W chwili obecnej problemem są tzw. choroby cywilizacyjne - dotykające najczęściej ludzi młodych i w średnim wieku. Ciężka, długotrwała choroba wiąże się z ponoszeniem kosztów leczenia. Osoby takie często pozostają bezrobotne, ze względu na stan zdrowia nie mogą ubiegać się i podjąć pracy. Sprawy te mają zasadniczy wpływ na sytuację materialną rodzin osób chorych, dlatego też często stają się podopiecznymi GOPS. Liczba rodzin, w której znajdują się osoby chore sukcesywnie wzrasta. Oznacza to, że GOPS a także władze gminy będą musiały podjąć odpowiednie kroki umożliwiające zapewnienie opieki oraz wystarczającej ilości środków finansowych na funkcjonowanie osób zmagających się z długotrwałą chorobą.

W 2012 roku rodziny objęte pomocą GOPS ze względu na długotrwałą chorobę stanowiły 12,47% wszystkich podopiecznych GOPS. W 2013 roku rodziny te tworzyły już 13,81%, natomiast w 2014 roku 20,09%. Tendencja wzrostowa w tej grupie, tak jak w przypadku osób niepełnosprawnych, wskazuje na problem, z jakim będzie musiała się zmierzyć gmina. Wzrost potrzebujących ze względu na długotrwałą chorobę wskazuje na konieczność podjęcia działań umożliwiających podniesienie jakości życia tych osób, a także włączenia ich do społeczności, by nie czuły się wyobcowane. Ponadto, zmusza to władze do stworzenia odpowiedniej opieki oraz profilaktyki. Należy uwzględnić potrzeby tej grupy podopiecznych GOPS oraz możliwości każdej z osób tak, by móc zaoferować konkretną pomoc.

Tabela 13. Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na długotrwałą chorobę

2012	2013	2014	I-VI/2015
64	79	88	57

GOPS Dobrzeń Wielki

Niezbędnym przedsięwzięciem, jakie będzie musiała podjąć gmina w najbliższej przyszłości, będzie rozwój instytucji dziennej opieki nad osobami starszymi,

niepełnosprawnymi, niesamodzielnym w miejscu ich zamieszkania. Jest to również zadanie dla organizacji pozarządowych.

5.5 Bezradność opiekuńczo – wychowawcza i ochrona macierzyństwa

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie, po to, by móc wyeliminować negatywne zachowania w stosunku do poszczególnych członków rodziny,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny, uświadomieniu jak ważnym elementem w życiu jest rodzina oraz odpowiednie relacje między jej członkami, a także dążenie do reintegracji rodziny,
- pomocy w integracji rodziny, scalaniu więzi pomiędzy domownikami czy odbudowywaniu więzi rodzinnych,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny, by zapobiec sytuacjom, w którym nie przewidziano konsekwencji swoich działań,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- pomocy i doradztwie prawnym.

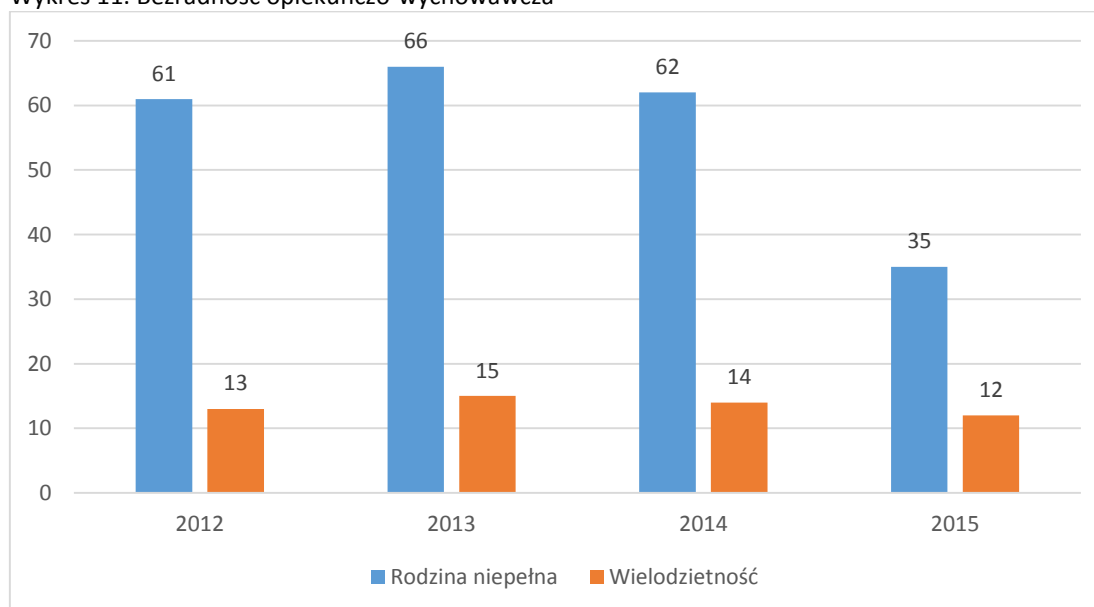
Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą otrzymać wsparcie od gminy w formie asystenta rodziny, który ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną, w placówkach lub rodzinach zastępczych.

Tabela 14. Liczba rodzin objętych pomocą GOPS ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	2012	2013	2014	I-VI/2015
Rodzina niepełna	61	66	62	35
Wielodzietność	13	15	14	12

Jak wskazano w powyższej tabeli, najwięcej potrzebujących rodzin, to rodziny niepełne³¹, które nie radzą sobie z zaistniałymi sytuacjami i wymagają wsparcia finansowego oraz pomocy merytorycznej pracowników socjalnych. Poniższy wykres obrazowo przedstawia utrzymującą się względnie stałą liczbę rodzin obejmowanych pomocą, zarówno ze względu na wychowywanie dziecka przez jednego z rodziców, jak i wielodzietność. Tym samym, warto zaznaczyć, że rodzin niepełnych jest dużo więcej niż wielodzietnych, co również ukazuje problem w realizowaniu funkcji rodzicielskich. Warto podjąć działania mające na celu budowanie pozytywnego wizerunku pełnej rodziny.

Wykres 11. Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

GOPS Dobrzeń Wielki

W 2012 ogólną opieką ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą objęto łącznie 74 rodziny, co stanowiło 14,42% wszystkich podopiecznych GOPS. W 2013 roku rodzin objętych wsparciem było już 81 (14,16%), natomiast w 2014 roku rodziny te stanowiły już 17,35% w stosunku do ogólnej liczby potrzebujących. Wzrost liczby rodzin zmagających się z tym rodzajem problemu sygnalizuje, że coraz częściej pojawiają się sytuacje związane

³¹ Rodzina niepełna - to rodzina, w której dziecko jest wychowywane przez jednego z rodziców i mieszka jedynie z tym rodzicem. Najczęściej ten typ rodziny stanowi układ matka-dziecko lub dzieci. Taki typ rodziny powstaje najczęściej wskutek rozvodu, długotrwałej nieobecności drugiego z rodziców (która może być spowodowana np. wyjazdem, pobytem w szpitalu, więzieniu) lub też śmierci jednego z rodziców. W zależności od charakteru nieobecności mówimy wtedy o rodzinie niepełnej czasowo, okresowo lub stale.

z zaburzeniem systemu rodzinnego, a także niepokojącym zachowaniem dzieci, np. agresywne zachowania czy łamanie norm społecznych. W takich przypadkach należy dążyć do tego, by odbudować więzi rodzinne i przywrócić ład pomiędzy członkami rodziny.

Kolejną pomocą, którą obejmuje GOPS swoich podopiecznych jest ochrona macierzyństwa³². Ustawa o pomocy społecznej daje uprawnienie do macierzyńskiego zasiłku okresowego i macierzyńskiego zasiłku jednorazowego kobiecie o niskich dochodach, której przysługują świadczenia pieniężne w okresie od 8 miesiąca ciąży do 2 miesiąca życia dziecka. GOPS obejmuje pomocą stałą liczbę matek.

Tabela 15. Ochrona macierzyństwa

2012	2013	2014	I-VI/2015
75	78	79	54

GOPS Dobrzeń Wielki

W 2012 roku liczba objętych ochroną kobiet stanowiła 14,61% wszystkich objętych pomocą Ośrodka, w 2013 roku 13,63%, a w 2014 roku już 18,03%. Wzrost opieki nad kobietami w formie wypłacania świadczeń pieniężnych świadczy o problemie związanym z niemożnością samodzielnego utrzymania się. Zasiłek jednorazowy wypłacany jest z tytułu urodzenia dziecka w wysokości 1 000 zł³³, natomiast zasiłek okresowy może być przyznany osobom i rodzinom, których posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

³² Potrzeba ochrona macierzyństwa jest jednym z celów pomocy społecznej. Ustawa z 1990 O pomocy społecznej daje uprawnienie do macierzyńskiego zasiłku. Ochrona macierzyństwa wspierana jest także poprzez wypłacanie zasiłków rodzinnych.

³³ Osobami uprawnionymi do dodatku z tytułu urodzenia dziecka jest matka, ojciec lub prawny opiekun dziecka. Dodatek przysługuje także opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, pod warunkiem, że nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

6. Analiza SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy. W omawianej analizie wyróżnia się etapy:

- identyfikację i analizę mocnych i słabych stron,
- identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów gminy, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla gminy, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwości niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Późniejsza konfrontacja czterech wymienionych grup czynników z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia strategii rozwoju opierając się o wewnętrzne, jak i zewnętrzne elementy. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie kierunków oraz tendencji rozwoju strategii jednostki terytorialnej. Umożliwia zestawienie problematycznych elementów z tymi, które są drzemącym, niewykorzystywanym dotychczas potencjałem instytucji oraz gminy. W wyniku analizy strategicznej przedstawionej metoda SWOT otrzymano następujące rezultaty:

POMOC SPOŁECZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Dobrze wyszkolona kadra pracowników GOPS, - Świadczenie pomocy specjalistycznej (prawnej, psychologicznej, rodzinnej), - Współpraca ze Stacją Opieki „Caritas”, - Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury – organizacja zajęć dla osób niepełnosprawnych, - Działania Zespołu Interdyscyplinarnego. - Dobra współpraca z jednostkami gminnymi i policją 	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczone środki finansowe, - Ograniczenie funkcjonowania Ośrodka – przepisy ustawy, - Obciążenie biurokracją, za mało czasu na pracę socjalną, - Brak chęci podopiecznych GOPS do zmiany swojej aktualnej sytuacji, - Ubożenie społeczeństwa, - Brak zatrudnionego superwizora.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskiwanie środków z UE na kursy i przeszkolenia dla osób korzystających z pomocy społecznej, - Realizacja projektów dla osób niepełnosprawnych, - Polityka prorodzinna, - Organizacja szkoleń, warsztatów dla pracowników GOPS, - Współpraca ze Stacją Opieki „Caritas”, - Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Kultury – organizacja zajęć dla osób niepełnosprawnych, - Możliwość podpisania kontraktu socjalnego, - Działania Zespołu Interdyscyplinarnego we współpracy z jednostkami gminnymi . 	<ul style="list-style-type: none"> - Przyzwyczajenie podopiecznych GOPS do pozyskiwania świadczeń, - Ubożenie społeczeństwa, - Powiększanie się dysfunkcji w rodzinie, - Powstawanie chorób związanych z uzależnieniem od środków zmieniających świadomość. - „Eurosieroctwo”

OCHRONA ZDROWIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki poziom bezpieczeństwa (OSP, Policja, dzielnicowi), - zapewnienie opieki medycznej w gminie (ośrodki zdrowia, szpital, stacja opieki Caritas) - Dobrze wykształcona kadra świadcząca usługi specjalistyczne, - Realizacja programów zdrowotnych - Zmniejszenie skali przestępczości w województwie opolskim, - Zmniejszenie liczby interwencji przeprowadzonych w województwie opolskim, - Realizacja programów na rzecz podniesienia poziomu bezpieczeństwa w województwie oraz gminach, 	<ul style="list-style-type: none"> - Starzenie się społeczeństwa, - Niestabilne prawo dotyczące ochrony zdrowia, - Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia (niska świadomość istniejącego problemu), - Pogarszanie się sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców, - Ubożenie społeczeństwa.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Zainteresowanie profilaktyką i promocją ochrony zdrowia, - Programy podnoszące poziom bezpieczeństwa (zawarte w nich informacje o skutkach uzależnień, promocja zdrowego stylu życia), - Dostosowanie do standardów ustalonych przez Unię Europejską, podniesienia jakości usług, - Wdrożenie unijnych standardów opieki zdrowotnej, - Możliwość aplikowania o środki zewnętrzne, np. dofinansowanie zakup u sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej, - Likwidacja barier architektonicznych, - Możliwość rozbudowy dla potrzeb rozwoju usług medycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wzrost liczby interwencji ze względu na stosowaną przemoc w rodzinie, - Wzrost liczby założonych „Niebieskich Kart”, - Wzrost liczby osób podejrzanych o stosowanie przemocy, - Pogarszanie się sytuacji finansowej podmiotów leczniczych, niedofinansowanie kontraktów z NFZ - Wyjazdy lekarzy za granicę/większych ośrodków miejskich. - Niskie zarobki niższego personelu medycznego

RYNEK PRACY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Wielość podmiotów gospodarczych na terenie gminy, - Atrakcyjne położenie gminy – bliskość dużych miast: Wrocławia, Opola (stolica województwa, łatwość nawiązywania kontaktów, możliwość mieszkania w gminie i pracowania w Opolu), - Dobra dostępność komunikacyjna (bliskość autostrady A4), - Funkcjonowanie transportu zbiorowego (MZK, PKS, PKP), - Dobre warunki do prowadzenia działalności gospodarczej (ocenione przez inwestorów), - Niski poziom bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ujemne saldo migracji zagranicznych (migracje zarobkowe), - Wysokie bezrobocie sezonowe, - Przewaga młodych osób (grupa wiekowa 18–34 lata) wśród bezrobotnych, - Przewaga osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym wśród bezrobotnych, - Migracje mieszkańców gminy do dużych aglomeracji miejskich.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozbudowa Elektrowni Opole i rozwój innych firm na terenie gminy - Promocja oferty inwestycyjnej gminy, w tym przyciągnięcie zagranicznych inwestorów, - Pozyskiwanie środków z UE, - Mobilność zawodowa, - Aktywizowanie osób starszych, - Zmiana polityki państwa wobec pracodawców i osób bezrobotnych, - Programy aktywizacji osób bezrobotnych, - Wykorzystanie możliwości wynikających z dostępnych szkoleń, - Zwiększenie oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa zawodowego, również dla osób dorosłych, - Stworzenie możliwości kształcenia praktycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drenaż kapitału ludzkiego przez większe ośrodki miejskie, - Wysokie koszty zatrudnienia pracowników, - Trudności formalne przy zakładaniu działalności gospodarczej, - Niskie zarobki, - łamanie praw pracowniczych, - Istnienie szarej strefy, - Zjawisko wyuczonyj bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej.

OŚWIATA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Racjonalna sieć szkół i przedszkoli - Korzystna struktura demograficzna wyróżniająca się na tle województwa opolskiego (przyrost naturalny, dodatnie saldo migracji wewnętrznych, niski wskaźnik obciążenia demograficznego), - Kompleksowa infrastruktura edukacyjna (w tym kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym, dobre warunki kształcenia, wysoki wskaźnik skolaryzacji), - Znajomość środowiska uczniów przez nauczycieli, - Kontakt pomiędzy nauczycielem a rodzicem, - Współpraca z rodzicami, - Możliwość uzyskania stypendium przez uczniów. - Korzystanie ze środków unijnych (programy edukacyjne i rozwojowe, dodatkowe zajęcia dla uczniów) - Bogata oferta zajęć edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Luki edukacyjne rodziców, - Niewystarczające zainteresowanie rodziców współpracą ze szkołami, - Problemy demograficzne
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Udział w projektach POKL - Rozwój oferty rekreacyjnej, - Współpraca ze specjalistami, - Tworzenie kół zainteresowań i form rekreacji dla uczniów w różnym wieku, - Organizacja zajęć pozaszkolnych, - Przeciwdziałanie patologiom poprzez edukację w zakresie walki z nieprawidłowymi zjawiskami w społeczeństwie, 	<ul style="list-style-type: none"> - Niestabilność prawa oświatowego - Eurosieroctwo - Przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie, - Nasilenie się zjawisk patogennych, - Eksperymentowanie młodzieży w zakresie używania środków psychoaktywnych.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Wysoki poziom bezpieczeństwa (OSP, Policja, dzielnicowi), - Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - Dobra współpraca jednostek gminnych i innych podmiotów - Objęcie pomocą rodzin zmagających się z problemem uzależnienia od alkoholu przez GOPS, - Kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe, - Działania Zespołu Interdyscyplinarnego, - Możliwość skorzystania z bezpłatnych porady prawnych i psychologicznych , - Kontrole sklepów sprzedających alkohol. 	<ul style="list-style-type: none"> - Młodzież ma dostęp do alkoholu, - Długa procedura skierowania osób na leczenie, - Niewystarczająca kontrola ze strony Policji (dzielnicowi mają przypisane zbyt duże obszary, - Niewystarczająca ilość czasu poświęcona spotkaniom dotyczącym zagrożenia związanego z nadużywaniem alkoholu i używaniem narkotyków,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - dalsza współpraca jednostek gminnych i innych podmiotów - Fundusze unijne oraz środki pozyskane z organizacji pozarządowych, - Współpraca z PCPR i GOPS, - Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz promocji zdrowia oraz walki z uzależnieniami, - Wzmocniony monitoring sprzedaży alkoholu przez nieletnich. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozpad rodziny, - Wzrost stosowania przemocy psychicznej i fizycznej, - Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej, - Szerzenie się agresji, - Utrata pracy, - Utrata zdrowia, - Trudności w nauce oraz życiu rodzinnym - nowe środki psychoaktywne niewiadomego pochodzenia (dopalacze).

7. Cele Strategii, cele operacyjne oraz działania

Rynek pracy – bezrobocie:

1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych.
2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
3. Tworzenie nowych miejsc pracy.

Edukacja:

1. Zwiększenie ilości ofert zagospodarowania czasu wolnego.
2. Zwiększenie ilości dzieci objętych edukacją przedszkolną.
3. Zwiększenie świadomości w zakresie szkodliwości nadużywania alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych (w tym dopalaczy).

Pomoc społeczna:

1. Podniesienie standardu życia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
2. Zwiększenie świadomości w zakresie szkodliwości nadużywania alkoholu
3. Zwiększenie wiedzy w zakresie instytucji pomocowych.
4. Rozwój usług opiekuńczych i pomocy dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych, w tym mieszkania chronione.

Ochrona zdrowia:

1. Zwiększenie dostępu do usług specjalistycznych opieki medycznej.

Integracja społeczna:

1. Zwiększenie aktywności mieszkańców i zaangażowania w życie gminy.
2. Zwiększenie współpracy partnerskiej między instytucjami lokalnymi.
3. Aktywizacja osób starszych.

Bezpieczeństwo:

1. Utrzymywanie dotychczasowego poziomu bezpieczeństwa oraz podnoszenie skuteczności realizowanych programów (nieustanna modyfikacja programów do zmieniających się warunków społecznych).
2. Zmniejszenie wandalizmu i zwiększenie bezpieczeństwa publicznego.
3. Zwiększenie wiedzy w zakresie bezpieczeństwa drogowego wśród dzieci.

Cel strategiczny I: Ograniczenie bezrobocia				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Promowanie działalności klubów pracy	PUP	Cały okres strategii	- liczba ulotek, kampanii reklamowych, - liczba osób zainteresowanych uczestnictwem w klubie, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Aktywizacja zawodowa kobiet	PUP	Cały okres strategii	- liczba szkoleń kwalifikacyjnych dla kobiet, - liczba uczestniczek szkoleń, - liczba kobiet, które znalazły pracę w czasie trwania strategii	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Promocja zatrudnienia wśród osób długotrwale bezrobotnych	PUP	Cały okres strategii	- liczba szkoleń i warsztatów zaplanowanych do zorganizowania dla osób długotrwale bezrobotnych, - liczba osób długotrwale bezrobotnych	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Doradztwo zawodowe	PUP	Cały okres strategii	- liczba udzielonych porad, - liczba zainteresowanych poradnictwem, - liczba spotkań związanych z poradnictwem	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych
Wspieranie warsztatów aktywizacji zawodowych	PUP	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych szkoleń, - liczba uczestników szkoleń	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji pozarządowych

Cel strategiczny II: Wsparcie dla rodzin ubogich				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Tworzenie i realizacja programu pomocy prowadzącego do usamodzielnienia	GOPS	Cały okres strategii	- liczba programów, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Organizacja zajęć umożliwiających aktywne spędzanie czasu dla całej rodziny	GOPS, Szkoły	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych zajęć, - liczba uczestników zajęć, - liczba zaangażowanych instytucji	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Promowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny	GOPS	Cały okres strategii	- liczba wdrożonych projektów, - liczba instytucji, które wspierają rodzinę, - liczba udzielonych porad	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Organizacja spotkań grupy wsparcia	GOPS	Cały okres strategii	- liczba zainteresowanych uczestnictwem w spotkaniach grupy, - liczba zorganizowanych spotkań, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Program z zakresu racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi	GOPS	Cały okres strategii	- liczba osób, które wzięły udział w programie, - liczba osób korzystających z pomocy GOPS z powodu braków środków do życia	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring

Cel strategiczny III: Zwiększenie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży

Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Promowanie aktywnego spędzania czasu	Szkoły, GOPS, GOK	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych projektów, - liczba zorganizowanych imprez, - liczba uczestników, - liczba oraz rodzaj zajęć	środki własne Gminy, środki szkół, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Organizacja zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań dla dzieci i młodzieży	Szkoły, GOPS, GOK	Cały okres strategii	- liczba uczestników, - liczba oraz rodzaj zajęć, - liczba Szkół zaangażowanych w działanie	środki własne Gminy, środki szkół, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Organizacja zajęć sportowych	Szkoły, GOK, Kluby sportowe	Cały okres strategii	- liczba uczestników, - liczba oraz rodzaj zajęć, - liczba Szkół zaangażowanych w działanie	środki własne Gminy, środki szkół, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring
Organizacja imprez o charakterze kulturalno-rozrywkowym	Szkoły, GOPS, GOK	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych projektów, - liczba zorganizowanych imprez, - liczba uczestników, - liczba oraz rodzaj zajęć, - liczba nowych uczestników	środki własne Gminy, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne, sponsoring

Cel strategiczny IV: Wsparcie dla osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych

Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Prowadzenie działań mających na celu zwiększenie wśród mieszkańców gminy akceptacji osób niepełnosprawnych	PUP, GOPS	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych kampanii, - liczba warsztatów, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne, - liczba programów.	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji, PEFRON
Zwiększenie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia	PUP, GOPS	Cały okres strategii	- liczba zorganizowanych spotkań, - liczba zainteresowanych oraz uczestników, - liczba zatrudnionych niepełnosprawnych	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji, PEFRON
Aktywizacja osób niepełnosprawnych oraz pomoc w podjęciu pracy	PUP, GOPS	Cały okres strategii	- liczb udzielonych porad, - liczba uczestników grup wsparcia, - liczba szkoleń, - liczba uczestników, - liczba projektów.	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji, PEFRON
Likwidacja barier architektonicznych oraz komunikacyjnych	PUP, GOPS	Cały okres strategii	- liczba zrealizowanych projektów	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji, PEFRON
Zapewnienie transportu osobom niepełnosprawnym do ośrodków świadczących rehabilitację	GOPS	Cały okres strategii	- liczba oraz rodzaj świadczonych usług, - liczba uczestników	środki własne Gminy, środki pozyskane z Unii Europejskiej, środki organizacji, PEFRON

Tabela 20. Harmonogram działań

Cel strategiczny V: Walka z problemem alkoholowym, narkomanią i skutkami uzależnień				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, będącego częścią Strategii, uchwalanego corocznie przez Radę Gminy	GOPS GKRPA Urząd Gminy	roczny	-Ilość osób korzystających z zajęć, pomocy prawnej, psychologicznej -Ilość przeprowadzonych kampanii profilaktycznych - liczba osób objętych działaniem GKRPA,	środki własne Gminy, pochodzące z opłat przedsiębiorców za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel strategiczny VI: Rozwój Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrzenu Wielkim				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Podnoszenie kwalifikacji pracowników	GOPS	Cały okres strategii	- liczba szkoleń, warsztatów dla pracowników,	środki własne Gminy, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne,
Podnoszenie kompetencji i umiejętności psychospołecznych pracowników socjalnych	GOPS, PUP	Cały okres strategii	- liczba uczestników, - liczba szkoleń dla pracowników	środki własne Gminy, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne,
Diagnoza zasobów organizacji pozarządowych umożliwiających wymianę doświadczeń	GOPS	Cały okres strategii	- raport	środki własne Gminy, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne,
Szkolenia z socjoterapii	GOPS	Cały okres strategii	- liczba szkoleń, - liczba beneficjentów	środki własne Gminy, organizacje pozarządowe, środki pozyskane z Unii Europejskiej, organizacje charytatywne,

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to propozycje interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany tych stanów rzeczy, występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. W ramach realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planuje się, że osiągnięte zostaną następujące wskaźniki;

- organizacja prac społecznych,
- pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców,
- aktywne przeciwdziałanie bezrobociu,
- ograniczenie problemów alkoholowych i narkotykowych wśród mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem najmłodszych grup,
- wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców na temat zdrowego stylu życia,
- uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych, starszych i przewlekle chorych,
- rozwój usług opiekuńczych,
- stała pomoc dla rodzin patologicznych,
- sprawnie działający system wsparcia w gminie w postaci prężnego i służącego pomocą GOPS.

8. Monitorowanie realizacji Strategii oraz ewaluacja

Monitorowanie Strategii jest podstawowym warunkiem umożliwiającym jej prawidłowe wdrożenie w funkcjonowanie oraz poprawę sytuacji w gminie. Z racji swojej długoterminowości - dziesięć lat - zalecane jest sporządzenie co roku raportu z realizacji celów oraz działań. Dzięki temu, możliwa będzie modyfikacja realizowanych zadań oraz dostosowanie założeń do zmieniających się warunków otoczenia gospodarczego, finansowego oraz prawnego poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych.

Ponadto, zaleca się przeprowadzenie przez GOPS ewaluacji strategii po pięciu latach. Jest to wystarczający okres do zweryfikowania założonych działań oraz podjęcia kroków na następne pięć lat tak, by dokument został dostosowany do możliwości gminy. Z ewaluacji powinien zostać stworzony raport dla Rady Gminy dokumentujący dotychczasowe zmiany oraz uwagi związane z tymi działaniami, które nie zostały zrealizowane oraz wdrożone. Umożliwi to Radzie Gminy ewentualne zweryfikowanie założeń Strategii.

9. Ocena Strategii

Ocena Strategii wskaże w szczególności, jakie nowe zadania priorytetowe należy wdrożyć w życie społeczności lokalnej oraz jakich ewentualnie zmian należy dokonać na poziomie działań oraz celów. Sukces realizacji Strategii zależy od wielu czynników, zarówno tych zewnętrznych jak i wewnętrznych. Jednocześnie władze gminy muszą mieć na uwadze, iż chcąc poprawić wizerunek gminy i osiągnąć wymierne korzyści ekonomiczne należy podejmować intensywne działania promocyjne. Działania promocyjne z jednej strony ukierunkowane powinny być na społeczność lokalną, z drugiej natomiast strony prowadzone powinny być na zewnątrz gminy. Wyodrębnione cele Strategii są ustalone zgodnie z wiodącymi problemami w gminie Dobrzeń Wielki występującymi w czasie opracowywania prezentowanej Strategii. W okresie obowiązywania mogą się pojawić nowe problemy, a także problemy, które obecnie mają niewielką wagę. Rozwiązywanie tych problemów, mimo braku oddzielnego potraktowania w niniejszej strategii, nie będzie sprzeczne ze strategią, gdyż celem tej strategii jest możliwe jak najpełniejsze rozwiązanie problemów społecznych w gminie, a bieżąca sytuacja będzie wskazywać, które działania aktualnie realizować, którym dać pierwszeństwo, a które wprowadzić dodatkowo.